

Concept deelverslag van het verhandelde in de Statencommissie Economie en Samenleving (ESA)

van 27-2-2026

betreffende Gewijzigd Statenvoorstel inzake Participatieverordening 2026 Provincie Limburg en visie
beleidsparticipatie en uitdaagrecht

Statenkenmerk

G-26-004

Maastricht

27-2-2026

De voorzitter: Dan gaan wij naar 7.2. Dank u wel. You are dismissed. Ja. Het Statenvoorstel inzake de Participatieverordening 2026 Provincie Limburg en visie beleidsparticipatie en uitdaagrecht. Dan wil ik de mensen in de zaal toch vragen een beetje stiller te zijn. Mijn stem heeft al veel te verduren gehad. Vanaf 1 januari 2025 geldt de Wet versterking participatie op decentraal niveau. Deze wet stimuleert de actieve betrokkenheid van inwoners bij het beleid van de Provincie. Het uitdaagrecht wordt verplicht in een nieuwe participatieverordening vastgelegd en de huidige inspraakverordening uit 2006 wordt daarom vervangen. We behandelen dit Statenvoorstel in twee termijnen met een maximale spreektijd per fractie in de eerste termijn van drie minuten. Dan beginnen we met de commissie uiteraard. Dan kijk ik naar mijn rechterkant. Dat is de fractie van de BBB. Aan wie mag ik het woord geven? Ja, jullie zijn als eerste. Mevrouw Schoolmeesters, ga uw gang.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, de aftrap. Dank u wel. Ja, als wij het woord 'participatieverordening' horen, dan voelen we niet meteen verbinding. Het klinkt als iets van papier, terwijl participatie voor ons juist iets van mensen is. Voor de BBB begint het niet bij regels, maar bij gemeenschappen en niet bij systemen, maar bij noaberschap. In Limburg zien we eigenlijk wel elke dag dat participatie al bestaat. Kijk maar eens naar onze gebiedsprocessen. Een boer die het land zo inricht dat hij water beter vast kan houden. Een grondeigenaar die de geschiedenis kent. De terreinbeheerder die natuur en landbouw met elkaar verbindt. Dat doen ze niet alleen omdat het moet, maar ook omdat ze zich verantwoordelijk voelen. Juist dat brengt mensen in beweging. Datzelfde zien we terug in dorpen en wijken. Mensen wachten niet totdat de overheid iets regelt. Ze knappen zelf een speeltuin op of organiseren een koffiemiddag tegen de eenzaamheid. Of ze maken een plan voor een veiligere straat. Dat is voor ons als BBB het hart van participatie: eigenaarschap, trots, verantwoordelijkheid nemen en regie pakken voor je eigen leefomgeving. De vraag is dus niet of inwoners willen meedoen, want dat doen ze al. De echte vraag is: maken wij het hen gemakkelijk genoeg? Geven wij vertrouwen of verliezen mensen hun energie in formulieren, loketten en procedures? De provinciale contactfunctionaris zou ook hierin een sleutelrol kunnen vervullen. Het uitdaagrecht past echt bij onze visie, mits het geen paarse krokodil wordt. Dat betekent structurele aandacht en zeker ook tussentijdse ijkmomenten ten aanzien van die regeldruk. Dat geldt ook voor de toegankelijkheid, voor de kleine buurtvereniging en de lokale ondernemer. Blijf alert en ook daadwerkelijk toetsen dat deze niet ondergesneeuwd raken door professioneel georganiseerde partijen. Voor ons draait deze verordening om één kern: durven wij inwoners echt mede-eigenaar te maken van hun omgeving? Als dat lukt, dan zien we dadelijk meer trots in onze dorpen en wijken, sterkere gemeenschappen en oplossingen die van onderop zijn gegroeid. Dan hebben we geen participatiebeleid gemaakt, maar vertrouwen georganiseerd. Kan de Gedeputeerde ons meenemen in haar beeld van 2030? Wat zou er dan zichtbaar anders moeten zijn? Dat is waar de BBB voor staat: praktijk boven papier. Samen werken aan sociaaleconomische en maatschappelijke meerwaarde en samen bouwen aan een provincie waar iedere Limburger telt en meedoet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Absil van het CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, om een bruggetje naar mijn buurvrouw te maken: een mooie bijdrage, die ik namens het CDA voor een groot deel deel. Ik zou daar wel aan toe willen voegen: papier is nodig ook om de praktijk op een zuivere manier te bestendigen. We hebben dat bij de burgertop gezien. We spreken nu voor de derde keer over deze participatieverordening. De aandachtspunten van de vorige keren zijn meegenomen. Het is zorgvuldig voorbereid. Dus laten we vooral zorgen dat het geen papieren tijger wordt, maar dat het in de praktijk gebruikt gaat worden. Daar gaat het namelijk om. Ook vanuit ons: belangrijker nog zijn al die andere manieren van participatie, waar mijn collega het ook over heeft. Of je nu een wagen bouwt, de moestuin bij het gemeenschapshuis bijhoudt of wat dan ook, er zijn zoveel vormen waarop onze inwoners zich al organiseren en van de overheid participatie wensen. Of dat nu in een subsidie is, in regelgeving, hoe dan ook. Het is denk ik vooral die regeldruk ... Ja, daar is de grootste winst te halen, meer dan in deze heel gespecificeerde vormen van participatie. Daarom een bruggetje ook naar de motie STOER. Misschien kunt u ook reflecteren op hoe u dit ziet, deze specifieke vormen van participatie, ten opzichte van het makkelijker maken, het wegnemen van regeldruk, voor onze inwoners, die al op tal van manieren met eigen inbreng en zelfsturing bezig zijn. Het wordt hier wat minder genoemd: ik was in het najaar van 2025 bij Burgerkracht op werkbezoek. Daar was ik ook onder de indruk van alle projecten die al gebeuren om juist andere vormen, nieuwe vormen van participatie te ondersteunen. Zowel naar de organisatie, maar zeker ook naar onze inwoners die het al oppakken, wil ik al onze waardering hierbij uitspreken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Bloi van de VVD.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, afgelopen zondag ging het in de podcast van Heuveland Vandaag over burgerparticipatie. Een van de journalisten zei: 'Burgerparticipatie, is dat niet gewoon uitgestelde teleurstelling?' Misschien was het wat pessimistisch, maar in sommige gevallen is het helaas wel herkenbaar. Dat is precies de kernvraag van het stuk dat vandaag voorligt. Wordt het een verordening die daadwerkelijk ruimte geeft aan onze inwoners en ondernemers of een regeling die verwachtingen wekt, maar uiteindelijk intern vastloopt? Het is goed om te zien dat de meeste opmerkingen uit de sonderende ronde zijn meegenomen. Dat verdient ook waardering. Toch hebben we nog een aantal opmerkingen, die ik chronologisch ga doorlopen. In de tweede alinea staat in de laatste zin 'een burgerinitiatief dat maatschappelijke meerwaarde heeft en de feitelijke uitvoering van beleidskaders moet verbeteren'. Wat staat hier nu precies? Wat verstaan wij onder maatschappelijke meerwaarde? Niet alleen: wat verstaat GS daaronder? Maar ook: wat verstaan wij hieronder als Statenleden? Neem dan ook een duidelijke definitie mee. Daarna, een stukje verderop gaat het over het beoogde resultaat. Wat is een concreet einddoel bij het vaststellen van deze verordening? Het doel moet niet zijn dat we een verordening vaststellen, maar de verordening moet een instrument zijn op weg naar een doel. Welke meetbare resultaten beogen we hiermee? Wat hier nu staat is meer een intentie dan echt een concreet resultaat waar we naartoe willen. Ik heb iets te veel tekst, dus ik moet er even voor zorgen dat ik binnen de drie minuten blijf.

De voorzitter: Ja, precies. U heeft nu nog één minuut en tien seconden.

De heer Bloi (VVD): Oké, dat komt wel goed. U mag interrumperen. Over regeldruk lezen we dat meer detailregels kunnen leiden tot meer regeldruk. Dat geeft misschien meer helderheid, maar beperkt ook de ruimte voor maatwerk. Die afweging begrijpen we. Tegelijkertijd willen we benadrukken dat duidelijke kaders aan de voorkant, ook al vraagt het soms meer detail, aan de achterkant teleurstelling kunnen voorkomen. Even kijken.

De voorzitter: Kijk. Er komt hulp van mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Mijn collega wenst een interruptie. De vraag is natuurlijk; u schetst het dilemma van meer regeldruk versus de andere kant. Hoe zei u het zo mooi? Nu moet u mij even helpen.

De heer Bloi (VVD): Ik zei heel veel mooie dingen.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, ja, ja. Maar u zei op het laatst: het dilemma zit tussen de regeldruk enerzijds en de vrijheid en het verwachtingsmanagement anderzijds. Dan is de vraag: u hebt het kunnen lezen. U vraagt aan de collega's: hoe zit u daarin?' Nu is natuurlijk de vraag: hoe zit de VVD daarin?

De voorzitter: De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Ja, goh, natuurlijk zijn regels en details gewoon nodig, maar je kunt ook iets kapot regelen met details. Dus ja, aan de voorkant willen wij gewoon een duidelijk kader, een stevig kader en ook duidelijke communicatie, van: dat verwachten wij van een burger, maar dat kan een burger uiteindelijk ook van ons aan de achterkant verwachten. Daar komt ook de vraag bij: hoe communiceren we? Maar ook: nee is ook een antwoord, zelfs van de overheid.

De voorzitter: Gaat u verder met uw betoog.

De heer Bloi (VVD): Ja, voorzitter, hoe gaan we ermee om bijvoorbeeld als twee vergelijkbare burgerinitiatieven op hetzelfde gebied zich melden, dus rondom hetzelfde onderwerp, in dezelfde afgekaderde regio? Wat doen we daarmee? Gaan we dan met beide initiatieven aan de slag of proberen we die met elkaar te verbinden op de een of andere manier en wat is onze rol bij het verbinden dan? Of laten we het helemaal aan het initiatief Dan de evaluatie. Een goede beleidsevaluatie is essentieel om te leren en om bij te sturen. Hebben we gekeken hoe andere overheden dit doen her en der in het land en ook daarbuiten? Hoe leggen we vooraf meetbare indicatoren vast? Leggen we die ook vast? Tot slot, we hebben het al vaak benoemd, zowel bij de bespreking van het beleidskader 'Provincie midden in de samenleving', bij het debat rondom het initiatief in Brunssum, waar ik dadelijk nog even kort op terugkom, als tijdens de derde ronde van dit stuk. Daar hebben we keer op keer benoemd dat inwoners en ondernemers waarschijnlijk allang klaar zijn voor burgerparticipatie, maar de vraag is of wij dat zijn. Dus de vraag is niet of de Limburgers verantwoordelijkheid willen nemen. De vraag is of wij als overheid die verantwoordelijkheid ook echt durven los te laten. Dat vraagt meer dan goede bedoelingen. Dat vraagt om mandaat, budget en doorzettingsmacht, ook binnen de organisatie, in onze organisatie. Heeft de betreffende contactambtenaar van zo'n burgerinitiatief dat er dan komt voldoende positie intern om knopen door te hakken en is er bestuurlijke rugdekking als iets schuurt met bestaand beleid? Is gekeken

of bestaand beleid kan schuren met deze verordening, want niets is zo funest voor vertrouwen als een goed initiatief dat strandt op interne tegenstrijdigheden.

De voorzitter: Komt u tot een afronding?

De heer Bloi (VVD): Ik kom tot een afronding, voorzitter. De VVD begrijpt dat ieder begin lastig is en dat er fouten gemaakt zullen worden. Die zijn ook gewoon onvermijdelijk, ook bij de implementatie van deze verordening. Maar laten we gewoon beginnen. Het gaat met vallen en opstaan. Dat moeten wij als politiek ook soms durven te accepteren. O ja, nog één ding. Dat was ik vergeten bij de sonderende ronde. Ik was in aanloop naar de sonderende ronde op gesprek bij de initiatiefnemers van het ecologische bos in Brunssum. Daar werd mij specifiek gezegd – dat wil ik hier ook benadrukken – dat de samenwerking met de Provincie en specifiek met de betreffende ambtenaar als bijzonder prettig ervaren wordt. Dat zie ik als een groot compliment. Tot zover.

De voorzitter: Ruimte voor een compliment is er altijd, toch? Dan geef ik graag het woord aan de heer van den Beucken van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja. Allereerst dank voor het prettige overzicht aan het eind van het document, waar heel handig de inbreng van deze commissie in is meegenomen, ook hoe dat uitgewerkt is. Daar begin ik mee, met dit compliment. Hoe dan ook moet ik wel vaststellen dat het uitdaagrecht in ieder geval voor ons nog echt een terra incognita is, een onbekend land. Daar moeten we ervaringen mee opdoen. Vertrouwen krijg je natuurlijk door ook vertrouwen te geven. Maar vertrouwen kan natuurlijk langzaam komen en met het paard weggalopperen. Dus je moet goed omgaan met die inwoners, ook als het gaat om het uitdaagrecht. De belangrijkste reactie op de burgeralliantie is dat de Provincie benadrukt dat initiatieven met wederzijdse zorg en respect moeten worden besproken en beoordeeld. Dat is de kern van het hele verhaal, denk ik, en zodoende een goed begin en natuurlijk het halve werk. Verwachtingsmanagement. Als mensen eerst aan het lijntje gehouden worden, hun best doen en in een later stadium hun initiatief afgewezen wordt, dan hebben we niks bereikt of erger nog. Ook langdurige radiostilte of steeds wisselen van ambtenaren als vast aanspreekpunt zijn zaken die we moeten voorkomen. Als we hier niet goed mee omgaan, dan verkleinen we dus die afstand niet, maar dan wordt die alleen maar groter. Duurzame communicatie en een 'ja, mits'-houding in plaats van een 'nee, tenzij'-houding, maar wel met verwachtingsmanagement. De 'ja, mits'-houding en die empathie ten aanzien van initiatieven kun je onmogelijk in een document vervatten. Volgens mij gaf mevrouw Schoolmeesters dat ook al een beetje aan. Het is maar een document. De praktijk zal uitwijzen hoe dat gaat lopen. Die medewerker moet ervoor zorgen dat dat contact goed is en dat er empathie is. De buitengrenzen van het participatiebeleid zijn helder gesteld. Daar hebben we volgens mij in het gewijzigde voorstel ook helemaal niks aan veranderd. Daar zijn wij mee akkoord. Wij snappen dat. Het bereiken van de minder weerbare en spraakzame mensen, ouderen, jongeren, minder geletterde mensen, is verder uitgewerkt. Het belang is nog eens bevestigd in dat stuk. Dat is ook goed. De mondige Limburger en de usual suspects mogen in ieder geval de onervarene niet verdringen. Maatwerk. Het voorkomen van gestuurd worden van het kastje naar de muur. Goede begeleiding. Voortgang in de toekomst. Het zijn allemaal zaken die van belang zijn en die al beter verankerd zijn in dit gewijzigde stuk. Op het moment dat terugverwezen wordt naar een gemeente is natuurlijk een goede, de weg wijzende begeleiding noodzakelijk. Ook het voorkomen van dubbelwerk op voorhand is een noodzakelijkheid. Help

in ieder geval de inwoners en initiatiefnemers op voorhand met het bepalen of een idee kansrijk is, geef aan waar het op de participatieladder geplaatst kan worden en wat ervoor nodig is om het te verwezenlijken. LOKAAL-LIMBURG wil zeker geen paarse krokodillen, maar ik denk dat we een heel mooie vijver willen met heel veel verschillende grote en kleine vissen, met allerlei kleuren. Dat willen we.

De voorzitter: Dank u wel. Netjes binnen de tijd. Dan geef ik graag het woord aan de heer Beckers van JA21.

De heer Beckers (JA21): Dank u wel, voorzitter. De betrokkenheid van onze inwoners is voor JA21 essentieel. Echte invloed op de leefomgeving versterkt het vertrouwen in de overheid. Dat we dan een nieuwe participatieverordening vaststellen vanwege de landelijke wetgeving is dan ook logisch. Maar, voorzitter, de invulling die het College hier in Limburg kiest, roept bij ons een aantal vragen op. Het College kiest bijvoorbeeld voor een flexibele benadering. In gewoon Nederlands betekent dit: het College beslist per dossier of ze de burger uitnodigen en hoe ze dat oplossen. We begrijpen de behoefte aan maatwerk, maar er is een dunne lijn tussen flexibiliteit en vrijblijvendheid. Het voorstel regelt tot in de puntjes hoe participatie kan plaatsvinden, maar blijft volstrekt vaag over het wanneer. Zonder die duiding blijft participatie een instrument dat het College naar eigen wens uit de kast kan trekken of juist niet. Dus ja, we snappen de wens van flexibiliteit, maar aan de andere kant brengt het ook veel onduidelijkheid met zich mee. Verder is er naar onze mening een gat tussen de tekst van de visie en de artikelen van de verordening. In de visie schetst het College een mooi beeld van participatie van de vorming van beleidskaders, maar kijken we naar de juridische verordening, dan zien we dat deze visie nergens hard gemaakt wordt. De verordening is zo breed geformuleerd dat zij op elk dossier en elk Statenvoorstel van toepassing kan zijn. Terwijl de visie spreekt over vroegtijdige betrokkenheid, laat de verordening de deur open voor het College om participatie pas in te zetten wanneer het mogelijk te laat is. Op goed vertrouwen dan maar. Of moet dit nog worden aangescherpt? Ik kan op pagina 35 lezen dat de wens al eens is gekomen vanuit de Staten: maak participatie concreet en leg uit op welke manier het heeft plaatsgevonden. Ik lees bij de beantwoording van het College: 'Participatie vindt plaats in de praktijk en elke vorm heeft zijn eigen dynamiek. In een evaluatie zal hier later op worden ingegaan.' Transparantie begint bij zichtbaar maken wat je doet. Daarom vanuit ons de vraag of het mogelijk is en of het überhaupt zin heeft om wellicht in Statenvoorstellen een korte paragraaf op te nemen waarin staat of participatie heeft plaatsgevonden en zo ja, in welke vorm. Als het niet plaatsvindt, kan dat simpelweg vermeld worden. Dat zou wat ons betreft daar prima bij aan kunnen sluiten. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer van den Beucken heeft daar een vraag over.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, ik heb net al gezegd dat ik vind dat dit stuk voorlopig nog een terra incognita is. We hebben over twee jaar gelukkig al een evaluatie. U zegt ook – dat zit u misschien een beetje dwars – van: het College beslist, of een medewerker beslist samen met het College, welke initiatieven wel en niet in aanmerking komen. Maar ja, hoe moet het dan anders? Dat is even de vraag. Wij kunnen ze niet individueel hier gaan behandelen in de Statenzaal. Hoe kijkt u daartegenaan?

De voorzitter: De heer Beckers.

De heer Beckers (JA21): Ik ben daar ook niet op tegen, voorzitter, maar ik had wel graag iets meer duidelijkheid gehad over misschien een aantal en op welke thema's we dit als eerste willen uitproberen. Dat mis ik een beetje. Vandaar de opmerking.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer ... Kunt u uw naambordje een beetje omhooghouden, want ik ken uw naam nog niet. De heer Ritzen is dat. Dan weet ik dat ook voor de volgende keer. De heer Ritzen van de PVV geef ik graag het woord.

De heer Ritzen (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank aan de Gedeputeerde voor de aanpassingen en de uitgebreide toelichting. We zien dat er serieus is ingegaan op de opmerkingen uit de commissie. Zo zijn de beoordelingscriteria verduidelijkt, is de informatievoorziening richting PS explicieter beschreven en de rol van de organisatie nader toegelicht. Dat waarderen we. Tegelijkertijd hebben we toch nog enkele punten waar we meer duidelijkheid over zouden willen krijgen. Allereerst de democratische borging. Er staat terecht dat participatie niet in de plaats komt van politieke besluitvorming, maar bestuursorganen beslissen per geval of en hoe participatie wordt toegepast. Kan de Gedeputeerde toelichten hoe wordt gewaarborgd dat dit altijd plaatsvindt binnen de duidelijke door PS gestelde kaders? En hoe voorkomen we dat er per dossier verschillen ontstaan in aanpak en toepassing? Dan het financiële aspect. Er wordt aangegeven dat initiatieven binnen bestaande begrotingskaders worden opgevangen en dat jaarlijks wordt gerapporteerd via de P&C-cyclus. Kan het College nader preciseren of er een financieel richtbedrag of plafond wordt gehanteerd, wanneer PS vooraf wordt geïnformeerd bij bijvoorbeeld grotere initiatieven en hoe het budgetrecht van PS in de praktijk wordt geborgd? Tot slot de beoordelingscriteria, misschien wel het belangrijkste. Begrippen als maatschappelijke meerwaarde en draagvlak zijn toegevoegd. Dat is een stap vooruit. Maar kan het College dan aangeven hoe die criteria in de praktijk worden toegepast? Wordt er gewerkt met een vaste beoordelingssystematiek, zodat het voor initiatiefnemers en voor PS transparant is hoe afwegingen tot stand komen? Voorzitter, de PVV ziet participatie als een instrument dat de democratie kan versterken mits de kaders helder zijn en de rol van PS goed geborgd blijft. Met die insteek horen wij graag de nadere toelichting van het College. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Wolters van de PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Allereerst in navolging van mijn voorgangers dank voor de aanpassingen op het stuk en de toevoeging en de uitleg die zeer duidelijk zijn gegeven. Ik wil eerst even beginnen met het punt dat de heer Bloi en de heer Beckers maakten. We hebben de vorige keer aangegeven dat we heel graag duidelijkheid wilden, ook naar inwoners toe: wat kan wel en wat kan niet? Maar we begrijpen tegelijkertijd ook dat dat ook beperkend kan werken in wat mensen aanmelden. Dat is dus een weegschaal waarop wij moeten gaan wegen: wat weegt nu belangrijker? Ik herken dat ook in het verhaal van mevrouw Schoolmeesters. Het is niet alleen een papieren tijger, maar mensen moeten ook de vrijheid hebben om zich te melden. Tegelijkertijd hoor ik het verhaal van de heer Beckers. Daarvan denk ik ook: ik begrijp waar dat gevoel vandaan komt. Ik zou eigenlijk de Gedeputeerde willen vragen om even te reflecteren op of dit past binnen de communicatiestrategie, dat we dit niet expliciet opnemen in de verordening, maar dat we er wel iets mee doen in de communicatiestrategie, zodat het voor burgers wel duidelijk is wat wel en niet kan en hoe burgers daar ook mee om kunnen gaan. Niet elke variant van participatie is van toepassing, maar misschien kunnen wel andere vormen ingezet worden.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters heeft daar een vraag over.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, wij slaan erg aan op die communicatiestrategie, want communicatie is the key bij een participatieverordening. Hoe ziet de PvdA dan zo'n communicatiestrategie, bijvoorbeeld met een eigen website met best practices, dat mensen geïnspireerd raken door wat er in een ander dorp succesvol in participatie heeft plaatsgevonden, dat hen dat kan inspireren om het ook voor hun dorp te doen? Denkt de PvdA aan zoiets?

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dat is een interessante vraag. Ik vind dat erg lastig. Dat zit sterk op de uitvoering en ik weet niet altijd goed wat werkt en wat niet werkt. Ik ben geen communicatiespecialist. Maar ik denk wel dat het misschien interessant is om over de initiatieven die succesvol zijn en die zich hier gemeld hebben sowieso te communiceren, dat burgers inderdaad kunnen kijken: o ja, daar is het wel gelukt en op die manier kunnen wij misschien ook iets voor ons eigen dorp doen. Ik ken voorbeelden uit bijvoorbeeld Peel en Maas, die heel sterk met burgerparticipatie bezig zijn ... Dat staat even los van dit stuk, maar daar zijn wel echt heel mooie voorbeelden te zien die ook hier toegepast kunnen worden. Dus ik denk dat dat wel een mooi voorstel is. Maar ik denk dat we ook misschien de communicatiespecialisten er even over na moeten laten denken wat daar nog meer bij zou horen. Ik denk dat daar ook nog wel wat meer te zien valt, misschien zelfs voorbeelden uit andere landen. Dat zou misschien ook leuk zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Wesseling van D66. U was nog niet klaar, mevrouw Wolters?

Mevrouw Wolters (PvdA): Sorry, excuseer. Ik was nog niet helemaal klaar.

De voorzitter: Ah, oké. Dat dacht ik wel inderdaad.

Mevrouw Wolters (PvdA): Nee, ik had nog één punt over de evaluatie en dan ben ik wel klaar. De evaluatie. Ik zou het financiële aspect dat door de heer Ritzen werd benoemd ook meenemen in de evaluatie, omdat het nu heel moeilijk is om te voorspellen: oké, wat voor initiatieven komen er? Er wordt voorspeld dat heel erg ingezet wordt op subsidie. Maar dat weten we niet van tevoren. Het kan ook te maken hebben met ondersteuning met betrekking tot beleidsvorming of organisatievorming. Maar ik pleit ervoor om dat mee te nemen in de evaluatie en daarin ook mee te nemen wat onze rol als PS is. Het laatste punt, voordat ik het vergeet. Ik zeg 'PS'. Er wordt gezegd dat als een voorstel gedaan wordt, dat wordt voorgelegd aan PS. Ik zou het ook fijn vinden als we geïnformeerd worden – dus niet ter besluitvorming – wanneer een voorstel wordt afgewezen, met uitleg erbij. Het kan namelijk zo zijn dat burgers zich bij ons melden als volksvertegenwoordigers. Het zou heel vervelend zijn als wij dan geen antwoord hebben op een vraag die zij daar eventueel over hebben. Dat zou ik wel prettig vinden. Dat was wel mijn bijdrage. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, voor D66 is participatie niet iets wat je even op een lijstje afvinkt. Participatie betekent dat iedereen mee kan praten, dat iedere stem telt, of je nu hard schreeuwt of juist thuisblijft op de bank en denkt: wat gebeurt er in de Provincie nou eigenlijk allemaal? Het is essentieel dat inwoners van onze Provincie een stem hebben in de besluiten die hen raken. Maar dat gezegd hebbende mag participatie ook nooit leiden tot besluiteloosheid. Het betekent niet dat wanneer iemand het oneens is met wat hier gebeurt, het plan ook automatisch van tafel gaat. Als voorbeeld zou ik graag de discussie die ook speelt rondom hoogspanningsmasten daarbij willen aanhaken, want niemand wil zo'n mast in de achtertuin hebben. Maar als dat betekent dat we iedereen die daar bezwaar op maakt ook zijn zin geeft, dan krijgen we de netcongestieproblematiek nooit opgelost. Dan is er straks geen bedrijf meer dat zich hier in Limburg kan vestigen, zoals we nu ook al in drie andere Provincies in Nederland zien. Dus participatie mag ook nooit een excuus zijn om niet te besturen, want besturen vraagt ook om het maken van moeilijke keuzes. Juist daarom heeft D66 ook bij die sonderende behandeling gevraagd om aan goed verwachtingsmanagement te doen. Ik zie volgens mij ...

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters heeft daar een vraag over.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, ik hoor het gaan over participatie. Ik hoor het gaan over een hoogspanningsmast en zo. Kunt u even uitleggen hoe D66 die combinatie ziet?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, het was een voorbeeld. Dit stuk gaat natuurlijk niet over hoogspanningsmasten, maar we gaan met deze participatieverordening ook vragen om input van onze inwoners als het gaat om beleidsstukken. Ik denk dat het daarbij essentieel is om aan dat goede verwachtingsmanagement te doen, om nooit de garantie te geven dat wanneer iemand inspraak levert, het ook gelijk betekent dat zo'n stuk van tafel zou gaan.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Wesseling (D66): Verwachtingsmanagement is wat ons betreft dan ook niet alleen onderdeel van de evaluatie, maar moet juist ook aan de voorkant goed worden ingericht. Aan de overkant werd er ook al wat over gezegd: welke keuzes maak je dan qua regeldruk die je meegeeft en anderzijds de verwachtingen die je goed kan scheppen. Dat zien we nu ook wel voor een groot deel aangevuld in het stuk naar aanleiding van de sonderende behandeling, maar het stuk aan de voorkant specifiek mist ook nog wel voor een deel. Want hoe borgen we nou uiteindelijk dat het ook aan de voorkant voldoende duidelijk is wanneer een burger wel heel veel inspraak heeft, maar juist ook wanneer iemand ergens geen inspraak op heeft? Met goede participatie kunnen we ...

De voorzitter: Mevrouw Absil heeft daar een vraag over. Doet u wel even uw microfoon uit, mevrouw Wesseling?

Mevrouw Wesseling (D66): Ja.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, daar zit wat mij betreft wel een lastig punt. Daarom sloeg ik daar net ook al op aan. Ik lees dit stuk, met name de keuze voor flexibele ... Wij kunnen nu nog niet weten als overheid wat ons allemaal toe gaat vallen. Eigenlijk kan de vlag uit, zou je kunnen zeggen, als we het heel druk krijgen op dit thema en op deze verordening. Dat is maar helemaal de vraag. Dus ja, hoe ziet u dat, om dat vooraf nog meer dicht te timmeren? U bent zelf ook inwoner van Peel en Maas. Ik ook. Ik sloeg even aan op de woorden van mevrouw Wolters. Daar wordt juist heel veel vrijheid en vertrouwen gegeven, zodat je als burger aan de slag kunt.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, dank voor deze vraag. Er lopen in die zin misschien ook wel twee dingen door elkaar. Je hebt enerzijds de initiatieven die vanuit inwoners zelf tot stand komen, waarbij je heel veel flexibiliteit en ruimte wil laten. Anderzijds heb je het stukje dat we bij grote beleidsstukken actief om participatie gaan vragen. Ik denk dat we dan een veel beter beeld kunnen schetsen ook van wat dan dus concreet van onze inwoners vragen. Juist daar kan wel heel goed aan verwachtingsmanagement worden gedaan aan de voorkant. Dus juist daar is dit eigenlijk ook op gericht.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Wesseling (D66): Met goede participatie kunnen we beter begrijpen wat onze inwoners echt willen. Dit is dan ook een belangrijke kans wat D66 betreft om onze jongeren te betrekken, die misschien minder gemakkelijk de weg naar ons gouvernement weten te vinden. Dat is ook inclusief de jongeren die misschien nog geen stemrecht hebben, want zij zijn immers de toekomst van onze provincie. D66 wil er dan ook voor pleiten om jongeren expliciet als doelgroep mee te nemen in participatietrajecten. Het voorstel vraagt natuurlijk al om participatie bij die grotere beleidsstukken, die ik net ook al even aanhaalde. Wij zouden het heel leuk vinden als daar ook expliciet jongeren als doelgroep in worden meegenomen, zodat de keuzes die onze Provincie maakt voor hun toekomst ook worden meegenomen. Kan het College dit toezeggen? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van Est van 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de eerste vraag die ik mezelf had gesteld is: waar zitten we op de participatieladder bij de inbreng van onze sonderende bijdrage? Laat ik het zo zeggen: participatie is een containerbegrip. Ik denk dat we daar iedere keer handjes en voetjes aan proberen te geven. Ik heb alleen gekeken: wat heb ik op 19 december ingebracht? Dan denk ik: herken ik dat nu of zie ik in ieder geval nu terug waarom dat er wel of niet is? Ik moet zeggen dat ik daar een beetje teleurgesteld in ben. Ik ga niet alles herhalen, maar we hebben aangegeven dat we de uitzonderingen in artikel 4.2.e en 4.2.f ruim geformuleerd vinden. Dan zie ik niet wat daar de reactie op is, waarom het wel of niet zo blijft. Dat vind ik dan jammer. Ook het punt over hoe we omgaan met digibeten en dergelijke, hoe we hen erbij betrekken, omdat we hen niet altijd bereiken ... Daar staat in de laatste zin: 'Zie paragraaf 3.' Dan lees ik paragraaf 3 en herken ik dat niet, zie ik niet wat we daarmee doen. In dat opzicht ben ik er wel teleurgesteld in. Een laatste opmerking daarover is: er zijn heel veel burgers die best wel goede ideeën hebben, maar die als een berg opzien tegen het feit dat je ergens iets moet gaan doen of ergens iemand moet gaan benaderen. Ik herken nog niet hoe we dat precies in deze vorm

hebben opgelost of niet. Dat hebben wij destijds aangegeven. Ik ben een beetje teleurgesteld, omdat ik niet zie bijvoorbeeld waarom het niet kan. In dat opzicht vind ik het jammer. Misschien komt daar nu nog een antwoord op, of een andere keer, maar in dat kader ben ik een beetje teleurgesteld.

De voorzitter: De heer Bloi heeft daar een vraag over.

De heer Bloi (VVD): Ja, is dit Statenvoorstel niet juist een voorbeeld van hoe participatie gaat? Er wordt verwezen naar verschillende groepen die benaderd zijn om mee te denken. Er is zelfs één groep betrokken burgers uit Gulpen-Witterm geweest. Die hebben een brief gestuurd en die is bijna compleet overgenomen. Is dat niet een voorbeeld van hoe makkelijk eigenlijk die participatie nu al is?

De voorzitter: De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Moet u goed horen, bij de sonderende situatie hebben wij het stuk ook besproken. Daar hebben wij over de zaken die goed zijn die erin staan ... Ik participeer al heel lang, heel lang ook vanaf de andere kant van de medaille. Daar heb je geen kritiek op. Maar wij doen onze inbreng hier in een sonderende sessie. Dan hoef ik niet te zeggen wat goed is en wat meegenomen is. Wat ik alleen constateer is dat ik sommige punten die ik heb ingebracht jammer genoeg mis. Er kunnen redenen daarvoor zijn, maar als wij vage formuleringen gebruiken over waar we participatie wel of niet doen en ik geef dat aan, dan vind ik het jammer dat ik nu niet hoor waarom we dat wel of niet doen. Dat wil niet zeggen dat dit een slecht stuk is. Participatie is heel moeilijk. Wij hanteren eigenlijk altijd de tien spelregels van de Ombudsman. Ik herken die toch voor een groot deel hier in het stuk terug. Dat wil dus niet zeggen dat ik dit stuk een slecht stuk vind, maar ik vind het alleen jammer dat ik van de 3% waarvan ik vind dat het beter zou kunnen dit niet terugzie. Dat vind ik jammer, dat in de vorm van participatie van PS naar GS toe dat niet helemaal uit de verf is gekomen.

De voorzitter: Overigens is dat geen vorm van participatie, hè? Ja. Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Nefjodov van GroenLinks.

De heer Nefjodov (GroenLinks): Voorzitter. Het viel me bij het lezen van dit voorstel op dat GS aangeeft met het voorstel invulling te geven aan het coalitieakkoord. Het wekte bij mij wel ergens onterecht de indruk dat de participatieverordening een autonome keuze is. Dit terwijl bekend is dat deze verordening er ligt omdat het Rijk dat ons heeft verplicht via artikel 147 van de Provinciewet. Mijn eerste vraag is dan ook hoe het College zelf kijkt naar die framing. Erkennen we dat dit primair een wettelijke opdracht is of bent u voornemens dit ook naar de buitenwereld te presenteren als een puur eigen initiatief. Vertrouwen begint immers ook bij eerlijkheid over de aanleiding. Dat neemt vooralsnog niet weg dat GroenLinks het uitdaagrecht ziet als een waardevol instrument, waar we sterk voorstander van zijn. Inwoners die zeggen dat ze een taak beter, slimmer of goedkoper kunnen uitvoeren, verdienen niets minder dan een serieuze kans. Tegelijkertijd verbaast het ons dat de taken die behoren tot de interne organisatie en bedrijfsvoering van de Provincie zijn uitgesloten, althans, als ik artikelen 4 en 5 van de verordening lees. Ik begrijp dat er grenzen nodig zijn, maar is het op voorhand uitsluiten van bijvoorbeeld facilitaire zaken niet wat te ruim geformuleerd? Als onze organisatie aantoonbaar efficiënter of goedkoper kan worden uitgevoerd, zou het dan niet logischer zijn om dat per geval te beoordelen in plaats van alles categorisch uit te sluiten? Verder wordt in het voorstel terecht gewezen op juridische aandachtspunten als staatssteun,

aanbesteding, aansprakelijkheid, financiering en de Wet Markt & Overheid. Dat is realistisch. Maar niet iedere inwoner is een jurist. Het zijn onderwerpen die voor veel inwoners te complex zijn. Om te voorkomen dat goede initiatieven stranden op juridische techniciteit en formaliteiten, zou GroenLinks de Gedeputeerde willen meegeven om in de voorbespreking een vorm van ambtelijke ondersteuning te bieden. Denk aan een check op volledigheid of procedurele vereisten gedurende de voorbespreking, zodat bijna volmaakte initiatieven niet onnodig worden afgewezen. Als geen ambtelijke bijstand beschikbaar is – ik heb natuurlijk ook teruggelezen in het voorstel dat we dat niet zeker weten – kan wellicht een duidelijk en toegankelijk invulformulier al helpen om dit soort problematieken te voorkomen. Wil het College dit eventueel meenemen? Dan het door het College benoemde dienstbaarheidsbeginsel. Het is inderdaad belangrijk en vanzelfsprekend voor een verordening als deze. Dat beginsel maakt echter momenteel slechts deel uit van een wetsvoorstel dat nog door beide Kamers onder aansturing van een minderheidskabinet moet worden behandeld. De parlementaire praktijk leert ook dat wetsvoorstellen regelmatig worden afgewezen dan wel aangepast. Zou u daarom willen heroverwegen om, vooruitlopend op die nog hoogst onzekere uitkomst, zelf expliciet invulling te geven aan dat dienstbaarheidsbeginsel in onze eigen verordening of deze op zijn minst te codificeren in deze verordening? Daarmee geven we immers een helder signaal dat dienstbaarheid voor Limburg vooropstaat, ongeacht de landelijke perikelen hieromtrent. Tot slot de inclusiviteit van participatie. Het is voor GroenLinks namelijk essentieel dat niet alleen de mondige en digitaal vaardige inwoners hun weg weten te vinden. Daarom als laatste vraag dan ook: welke concrete maatregelen worden genomen om laaggeletterden, jongeren, mensen met een beperking en inwoners die minder digitaal vaardig zijn daadwerkelijk te betrekken. Dat kon ik namelijk niet terugvinden in het voorstel. Voorzitter, afsluitend en nogmaals: GroenLinks is fel voorstander van het uitdaagrecht, maar een uitdaagrecht dat te veel wordt afgeschermd, wordt al snel een uitnodiging met dichte deur. Dat is vooral wat we wensen te voorkomen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van den Beucken heeft daar nog een vraag over voor u.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ik vond uw hele betoog interessant, maar het begin heeft mij het meest getriggerd. U verwijst daarin naar een wettelijke verplichting die wij nu door gaan voeren. Nu moet ik persoonlijk zeggen dat niet altijd goede dingen vanuit de overheid op de Provincie neerdalen. Zonnepanelen bijvoorbeeld. Dat soort dingen. Maar dat even ter zijde. Maar moet je dan niet juist communiceren dat wij nu een instrument meekrijgen waar wij als Provincie iets mee kunnen gaan doen wat we zo graag willen? Kunnen we die boodschap niet aan het College meegeven, om dat te communiceren?

De voorzitter: Mijnheer Nefjodov.

De heer Nefjodov (GroenLinks): Uiteraard. Ik zie daar geen bezwaar in. Ik hoor wel wat bezwaren in het zonnepaneelverhaal. Daar zullen we elkaar niet in kunnen vinden. Maar wat u zegt, daar sta ik best wel voor open.

De voorzitter: Dank u wel. Ik dacht al: er gaat toch geen discussie ontstaan over de zonnepanelen, mannen? Ik geef graag het woord tot slot aan de heer Ubbink van de SP.

De heer Ubbink (SP): Dank u wel, voorzitter. Wij als SP-fractie vinden het mooi om te zien dat het College bezig is met het geven van invulling aan volwaardige participatie van inwoners. Top. Het meenemen van onze inwoners in het vormen van beleid is namelijk niet alleen een wettelijke verplichting, maar het zorgt er ook voor dat er binnen onze samenleving draagvlak bestaat voor ons beleid, het versterkt het vertrouwen in de politiek en zorgt ook voor beter beleid. Maar dat gebeurt – dat horen we bij heel veel fracties terug – alleen als we voorkomen dat die participatie alleen in een papieren werkelijkheid plaatsvindt. De SP vraagt zich dus af hoe we ervoor gaan zorgen dat het uitdaagrecht niet alleen op papier staat om aan de eisen van de wet te voldoen, maar ook daadwerkelijk wordt toegepast. Die concrete invulling staat al deels in het stuk, maar dat zouden we misschien graag nog wat meer zien. Daar zou ik graag nog wat toelichting op horen. Ook is het bij de flexibele benadering voor waar het College voor kiest ... Op zich begrijpen we die, maar dan is het wel belangrijk dat duidelijk wordt voor inwoners aan welke criteria dan precies moet worden voldaan zodat willekeur kan worden voorkomen. Inwoners moeten weten waar ze aan toe zijn, anders is de motivatie om deel te nemen aan het proces nul. Dus hoe gaan we dat borgen? Het voorstel spreekt ook over het belang van het betrekken van mensen die normaal niet deelnemen aan dit soort trajecten. De unusual suspects, zo noemt het voorstel die. Dat vinden wij heel mooi om te horen, maar wij missen daar een beetje de concrete invulling van. Mijnheer Van Est had ongeveer dezelfde klacht. Ik hoor graag hoe we van plan zijn om ervoor te zorgen dat ook de minder aangehaakte Limburgers gebruik kunnen maken van de instrumenten die wij hiermee aan de samenleving aanbieden. Als laatste. We hebben de vorige keer besloten dat we graag zouden zien dat deze verordening over twee jaar wordt geëvalueerd. We moeten dan voorkomen, lijkt mij, dat we als slager ons eigen vlees gaan keuren. Dus vragen we of bij die evaluatie ook gesproken zal worden met inwoners die wel hebben geparticipeerd, met inwoners die dit niet hebben gedaan en met maatschappelijke organisaties, om te zien hoe zij en hoe de samenleving op deze verordening terugkijkt. Als we aan die zorgen kunnen voldoen, kunnen we zorgen dat Limburgers niet alleen eens in de vier jaar naar de stembus kunnen, maar ook echt kunnen deelnemen aan het beleidsvoeringsproces van onze Provincie. Dat lijkt de SP een topplan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we nu gekomen aan het einde van de termijn van uw commissie. Ik schors de vergadering heel eventjes voor een minuutje. Dan zie ik u zo dadelijk allemaal terug.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, wij gaan verder met de bespreking van dit agendapunt. We waren aangekomen bij de beantwoording van uw vragen door de Gedeputeerde. En ik geef graag de Gedeputeerde 22 minuten de tijd om uw vragen te beantwoorden. Ga uw gang.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Dank u wel, voorzitter. Allereerst dank voor uw vragen. Voordat ik ga starten wil ik ook grote dank uitspreken aan de ambtelijke organisatie en ook mensen die op grote afstand van hier, ik geloof in Leiden, mee volgen en ons ondersteunen hierbij. En ik wil jullie ook nog bedanken voor alle gemaakte opmerkingen, suggesties en verbeterpunten tijdens de sonderende sessie op 19 december van het vorig jaar. We hebben die input meegenomen in het stuk dat thans voorligt. En het is ook al gezegd: jaarlijks gaan we de ingekomen en doorlopen participatietrajecten evalueren. Daar gaan we initiatiefnemers bij betrekken. Maar de evaluatie van de beleidsparticipatie en het uitdaagrecht worden in 2028 geëvalueerd. En op basis hiervan kunnen verdere ontwikkelingen en een helder

referentiekader worden opgezet om die participatieaanpak verder inhoud te geven en diepte te geven. En ik zie het in de reflectie van uw Staten voorzitter, heel duidelijk terug dat eigenlijk iedereen zegt: we moeten gewoon aan de slag. En we weten ook nog een heleboel dingen niet die gaan gebeuren. We zullen een aantal zaken tegengekomen die we niet hebben verwacht. Ook een aantal zaken dat we denken: oké, hier moeten we extra aandacht voor hebben. Dus het betekent ook iets voor de ambtelijke organisatie in de manier van werken. Die ambtelijke organisatie is op dit moment ook bezig met een organisatieontwikkeltraject en dat is natuurlijk iets waar ook heel sterk focus is op uitvoering. Wat daarin mooi een plek kan krijgen, is dat je zegt: de maatschappij vraagt hierom, de maatschappij wil graag meegenomen worden. Los van het democratisch gehalte en dat zij Provinciale Staten kiezen, willen ze ook gewoon op een aantal punten meegenomen worden. En ik vind eigenlijk, als ik kijk naar de opmerkingen die gemaakt zijn, als je kijkt naar bijvoorbeeld het Leefbaarheidsfonds, dan zie je eigenlijk al heel goede voorbeelden van hoe mensen participeren in de voorstellen die daar zijn. Als ik kijk, we hadden gisteren het overleg en het besluitvormend overleg in de Regio Deal Midden-Limburg, hoe veel ook kleinere initiatieven daar vanuit de kleine kernen zijn ingebracht, ook op het gebied van leefbaarheid, dan zie je dat participatie inderdaad leeft en ook wordt opgepakt. Als ik dan verder inga op de vragen die gesteld zijn voorzitter, dan misschien nog een algemeen-juridische opmerking die ook aansluit bij de vraag van mijnheer Nefjodov: het klopt inderdaad dat we dit nu ook doen vanwege het feit dat er per 1 januari 2025 een nieuwe wet is, de Wet participatie. Maar dat wil niet zeggen dat we voor die tijd niet met participatie aan de slag zijn geweest. Maar het feit dat de landelijke overheid deze nieuwe wet in werking heeft gezet, betekent dat wij aan de slag moeten hiermee. En dat we eigenlijk datgene wat we altijd hebben gedaan nu opnieuw in deze verordening, met deze onderliggende visie, neerleggen. Dan het stukje naar het dienstbaarheidsbeginsel, dan pak ik dat meteen even. Alles, en zo voer ik mijn werk uit en zo voert GS haar werk ook uit, het woord 'responsieve overheid' vind ik een heel belangrijk woord. Dat je met empathie kijkt waar behoefte is in die samenleving. En dat dienstbaarheidsbeginsel, de geest daarvan en de intentie, die zit nadrukkelijk hierin. Maar we kunnen als regionale overheid niet vooruitlopen en anticiperen op iets wat nog in een wet op nationaal niveau neergelegd moet worden. Dus dat wilde ik in ieder geval – op dat juridische stuk, dat ik dat even heb afgehecht, zeg maar – aangeven. Maar we volgen die discussie. Dat is de Wet versterking waarborgfunctie Awb. Dat volgen we heel nadrukkelijk, omdat we dat ook heel belangrijk vinden. En er heel nadrukkelijk een causaal verband is tussen dat en hetgeen hier ligt.

De voorzitter: De heer Nefjodov heeft daar een vraag over.

De heer Nefjodov (GroenLinks): Ja, over dat dienstbaarheidsbeginsel inderdaad. Nu zegt u inderdaad dat we niet vooruit kunnen lopen op de landelijke perikelen. En daar ben ik het ook helemaal met u over eens. Maar wordt in het voorstel niet juist, misschien zelfs iets te gemakkelijk, verondersteld dat we dat juist wel doen? Dat we er eigenlijk van uitgaan dat dat dienstbaarheidsbeginsel vanzelf wordt geïmplementeerd in dit voorstel. Dus is het dan niet juist verstandig, omdat we niet afhankelijk willen zijn van die landelijke perikelen, dit alvast in onze eigen verordening te codificeren, of onder de noemer van het dienstbaarheidsbeginsel, of hoe je het ook anders wil noemen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Wat we in ieder geval wel doen is, wat ik ook net zei, dat we in de geest van dat dienstbaarheidsbeginsel hier werken. Maar wij kunnen niet het dienstbaarheidsbeginsel als geheel nu gewoon al implementeren terwijl, het moet nog landelijk vastgesteld worden. Dus dat kan ook betekenen dat er over de invulling van 'wat is dienstbaarheid dan' landelijk' nog dialoog gevoerd wordt en discussies ook in de Kamers. Maar de geest van wat er nu bekend is, ook van onderzoekers die daarmee bezig zijn en mensen die dit ontwikkelen, daar houden we ook contact mee, dat is meegenomen in de geest van in het stuk dat hier ligt. En natuurlijk is het zo: stel voor, we zijn met de evaluatie bezig en het dienstbaarheidsbeginsel is op dat moment geïmplementeerd, dat we dat dan ook hierin kunnen meenemen. Dan ga ik even naar ... of 'even', ik ga naar de vragen. En dan ben ik bij de vragen van mevrouw Schoolmeesters voorzitter, die eigenlijk zegt: zorg ervoor dat het geen papieren tijger wordt. En daar zijn we het ook helemaal mee eens. Datgene wat hier op papier ligt en in deze visie en ook in verordening is verrat, is om aan de slag te kunnen gaan. En natuurlijk is het zo dat de focus ligt op uitvoering, en niet op: we hebben het op papier gezet, dus we zijn klaar. En op een gegeven moment moet je gewoon van start gaan, en dan moet je in de praktijk gaan tegenkomen hoe het functioneert. En dan moet je ook gaan kijken hoe we het kunnen bijspijkeren en bijvullen. In 2030, dat was uw concrete vraag, reflecteer op: hoe is het in 2030 dan? Wat is zichtbaar anders? Ja, dat is een heel terechte vraag en tegelijkertijd ook heel erg lastig om invulling aan te geven. Het is in ieder geval zo dat we al meer en meer met participatie bezig zijn. U refereerde zelf aan de gebiedsprocessen. Er wordt heel veel met partijen gedaan. Ik denk dat ik ook pas eigenlijk echt antwoord kan geven op deze vraag als we geëvalueerd hebben. Maar ik hoop in ieder geval dat ik hier vanuit deze stoel kan overbrengen dat we echt met uitvoering aan de slag zijn en ook verder willen gaan. En dat ook dit stuk dat hier voorligt duidelijkheid geeft naar de partijen toe buiten, wat wel kan, wat niet kan, en hoe we dat gaan doen.

De voorzitter: Mevrouw Schoolmeesters heeft daar een vraag over.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dank u wel. Het is natuurlijk hartstikke moeilijk hoor, om in een glazen bol te kijken. En ik kan helemaal meegaan in de hoop die wordt uitgesproken. Ik hoor ook van papier en uitvoering. Krijgt Limburg dadelijk een soort van officieel startsein, zo van: yes, de verordening is aangepast en dat betekent voor onze inwoners 'dit'? Dus een soort van momentum van: joehoe, het is veranderd en dit gaan jullie daarvan merken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Nou, de suggestie die wordt gedaan om hier in ieder geval op een gepaste manier communicatie over te uiten, die is prima. Die nemen we ook mee. Maar ik zou wel zeggen dat we dat op een gepaste manier doen, die ook aansluit bij ... En dat burgers in ieder geval weten dat dit er is en dat ze zich kunnen melden, als dat de oproep is. Dan nog een ander puntje erbij dat mevrouw Schoolmeesters noemde voorzitter, en dat is provinciale contactpersoon. De provinciale contactpersoon is sinds 1 november van het vorig jaar werkzaam. En ook deze persoon, die dan genoemd wordt als de provinciale liaison, zal ook in het traject dat thans voorligt een belangrijke rol gaan krijgen. Als burgers zich melden en ze weten niet precies waar ze terecht kunnen, en het blijkt dat het een vraag is die te maken heeft met: goh, ik zou willen participeren in beleidsvorming, in uitvoering of in evaluatie, dan is het ook de rol van die persoon om ervoor te zorgen dat die aanvrager of die burger op de juiste plek terecht komt. Dan heb ik de vragen van het CDA, van mevrouw Absil. Ik refereerde in mijn

inleiding al kort aan het Leefbaarheidsfonds en de Regio Deal, dat daar eigenlijk al heel veel gebeurt. Je ziet ook op gemeentelijk niveau dat er heel veel gebeurt. En mevrouw Absil refereerde, voorzitter, ook nog aan het stuk regeldruk. Terecht. Met dat aspect zijn we ook heel druk bezig. Vorige week is ook de kick-off geweest van een adviesgroep met heel veel mensen in de provincie, om samen te spreken van: oké, wat speelt hier? Hoe kunnen we hiermee omgaan? Hoe kunnen we dat terugdringen of beter uitleggen? Noem maar op. En natuurlijk is het zo dat we zeker oog hebben voor het feit dat als we met deze participatie aan de slag gaan, dat we ervoor zorgen dat dat niet leidt tot meer regeldruk. En op het moment dat dat ervaren wordt door mensen, dat we ervoor openstaan, dat we daar de communicatie over aangaan. Maar even toch naar regeldruk. Het is niet zo dat dat niet enkel en alleen door de Provincie komt. Dat kan ook zijn door regels vanuit het Rijk of de gemeenten, en mogelijkerwijs ook – dat zien we ook steeds meer – door verzekeringsmaatschappijen. Maar daar hebben we in het kader van het aspect 'regeldruk' oog voor. Maar de verbinding naar dit verhaal, die is er zeker; daar houden we in de uitvoering rekening mee. Dan ga ik naar vragen van mijnheer Bloi van de VVD. Ik word een beetje getriggerd door de uitspraak: uitgestelde teleurstelling. Enerzijds omdat ik denk: ja, jammer. Anderzijds omdat ik denk: ja, dat is een reële uitspraak. Dat is ook zo. En tegelijkertijd is het ook zo: alle burgers zijn anders. En het kan ook zijn dat je burgers hebt die eigenlijk iets willen wat allang door regels die correct zijn, niet kan – doordat mensen een event willen organiseren of iets willen bouwen of iets willen bijdragen. En dat ze dan toch nog proberen, en weer teleurgesteld worden. Ja, ik denk dat daar het aspect van communicatie heel belangrijk bij is. Maar ik geloof niet dat we iedereen altijd, te allen tijde tevreden kunnen houden, en daarvoor is het ook wel belangrijk dat je aan de achterkant iets hebt als een gesprek of een ...[1:26:05] persoon, of iets dergelijks. Dat is ook een realiteit, die ik vanuit deze plek ook niet helemaal kan wegnemen. Maar we zijn ons daar ook heel erg bewust van, en dat is ook een belangrijk aspect wat we meenemen in een evaluatie. De maatschappelijke meerwaarde, vraagt u nog. Ik denk ja, dit is ook iets waarvan ik in ieder geval al tweeënhal jaar het woord 'responsieve overheid' veelvuldig gebruik in dit huis, dat het belangrijk is dat we empathie tonen, en ook invoelen hoe dat voor een burger is. Op het moment dat die zich meldt en initiatief neemt, dan heeft die eigenlijk al een stap genomen en goed nagedacht. En dan is het net belangrijk om eigenlijk dat initiatief te omarmen, maar tegelijkertijd ook heel erg duidelijk te zijn op het moment dat het niet kan of dat het valt in de categorie waar wij als overheid van zeggen: dat is toch echt iets ten behoeve van alle Limburgers, en het is belangrijk of we hebben besloten dat het niet kan. Dus we hebben er zeker oog voor. Dan is er nog de vraag over: mochten er twee identieke initiatieven komen. Nou, ik begrijp in ieder geval van de mensen die ook onderzoek doen op dit vlak, dat het eigenlijk nog niet voorgekomen is. Maar mocht dat wel voorkomen, dan zou mijn suggestie zijn dat we dat op een pragmatische, projectmatige manier oppakken en dan kijken wat we daar het beste mee kunnen doen, mocht zich die situatie voordoen. En dan, de goede voorbereiding en communicatie is cruciaal, en zeker, zijn wij er als Provincie klaar voor? Toen ik zwanger werd van mijn eerste kind, was ik klaar om moeder te worden? Ik weet het niet, maar gaandeweg leer je. Dus, nou ja. Goed. Voorzitter, ik ga verder met de vragen van LOKAAL-LIMBURG. En ook daar de oproep, en die omarm ik: de empathie, de duidelijke communicatie, en inderdaad, heel helder en duidelijk zijn over die verwachting niet de verkeerde kant op te laten lopen. Dan heb ik de vragen van JA21: de flexibele benadering. Ja, die flexibiliteit: je hebt dus de flexibele benadering of de rigide benadering. Als je de rigide benadering hebt, zeg je van: 'het mag niet', en alleen maar 'dat mag allemaal niet'. De flexibele benadering zorgt er eigenlijk voor dat je – met uitzondering van een aantal zaken waarvan je zegt: dit is echt aan PS om daar een besluit over te nemen of aan GS – dat je zegt: voor alle andere dingen kunt u een beroep doen om te participeren in ofwel beleidsvorming, uitvoering of

evaluatie. Dus die flexibiliteit, die gaat met name over die negatieve lijst – zo wordt die dan genoemd – waar het niet kan. En enkel in *dfe* gevallen is dus participatie niet mogelijk; in alle overige gevallen wel. Dan hebt u nog een vraag over de verordening: of de toekomstige Statenvoorstellen opnemen of participatie heeft plaatsgevonden. Ja, dat wordt geborgd. Dat is een heel goed voorstel, dat gaan we meenemen. En u hebt ook aangegeven, u zegt: ik mis soms wat scherpste of die inkadering in de visie. Het is eigenlijk heel breed opgezet. En dat slaat dus ook terug op die flexibiliteit en dat we duidelijkheid willen geven maar ook ruimte willen geven aan die initiatieven. Dus mensen die wat lezen, en de suggestie is om dat goed te communiceren als het eenmaal door jullie als PS is vastgesteld, dat mensen weten: o ja goed, als ik een voorstel ga doen om te kijken waar het wc-papier wordt ingekocht van de Provincie, dat is niet aan een burger, bij wijze van spreken. Maar andere initiatieven wel. Dus dat er helderheid is over waar je wel of niet terecht kunt voor participatie.

De voorzitter: Ik ga u heel even onderbreken, want ik heb zelf een vraag. Ik was aan het luisteren naar uw betoog en u zegt: we kunnen meenemen dat wij in de toekomst bij Statenvoorstellen – zo heb ik hem begrepen – een rubriek opnemen dat er sprake is geweest van participatie, dat die heeft plaatsgevonden ja of nee. Heb ik hem zo goed gehoord? Want zo ja, dan noteer ik hem als toezegging. Zo nee, dan wil ik daar als voorzitter graag wat meer duidelijkheid over.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Terechte vraag voorzitter, dank u wel. Ik kan **toezeggen dat wij gaan verkennen in hoeverre dat wij het blokje Participatie gaan meenemen bij besluitvormingstrajecten – en dat zal dan zowel GS als PS zijn.** Maar ik moet natuurlijk daarvoor wel eerst even terug naar de ambtelijke organisatie hoe we dat doen. Maar het zou best kunnen zijn dat het eigenlijk al opgenomen is in andere kopjes, dus we willen er even naar kijken hoe we dat kunnen doen. Maar op zichzelf vind ik de suggestie die er gedaan wordt, de idee, wel een goeie.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Voorzitter, daar wil ik graag inderdaad op interrumperen. Want dan heb ik ook nog wel een verlanglijstje, zoals bijvoorbeeld: vergrijzing, demografische ontwikkeling, effecten op de leefbaarheid. Dus op welke plek kiezen wij – nu staat er een kopje Duurzaamheid – op welke plek kiezen wij aan welke eisen onze voorstellen moeten voldoen? Het gaat mij een beetje kort door de bocht om dat hier met een vraag en een toezegging af te doen. Dus ik zoek even, dan samen nu: hoe gaan we dat op de juiste manier vormgeven?

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Absil (CDA): Ik heb nog een ander wensenlijstje dan.

De voorzitter: Ja. Als ik hem goed begrepen heb, dan is de **toezegging gedaan om onderzoek te gaan doen naar hoe dat mogelijk gemaakt kan worden.** En dan veronderstel ik dat de Gedeputeerde daar ofwel in dit voorstel of eventueel in een andere mededeling portefeuillehouder dan op terugkomt. Maar dat laat ik even aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ik denk dat het, gelet op hetgeen ik nu terugkrijg, verstandig is om dat niet in dit voorstel mee te nemen maar dat breder mee te nemen. En dat inderdaad dan niet alleen in participatie te zien, maar inderdaad ... Maar dan zou ik het heel fijn vinden als we die informatie kunnen uitwisselen, om te zien dat we daar een gedragen voorstel over hebben. En nogmaals, daarom noem ik het een verkenning, ik weet ook niet in hoeverre bepaalde zaken eigenlijk al in bepaalde voorstellen of kopjes zitten. Dus ik snap de suggestie, en ik vind inderdaad, die andere aspecten zijn net zo belangrijk. Dus mijn voorstel zou willen zijn om dat dan in z'n geheel integraal te bekijken, dat we die informatie uitwisselen, en ik daarmee terugga om te kijken hoe we die verkenning kunnen doen.

De voorzitter: Dank u wel. Gaat u verder.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Dan heb ik de vragen van de PVV. Het gaat eigenlijk over de democratische borging, hoe die borging geregeld is. Ik zit even te stoeien met de vraag hier. De afweging die moet plaatsvinden binnen de kaders die we hebben en die we volgen en de input die we krijgen van inwoners. En dat leidt dus altijd tot een besluit. Zo is het ook opgenomen in deze beleidsvisie. En ... ik zit even te stoeien met de vraag. Want er was iets van democratische borging en ik zie hier iets anders staan. Dus ik wil even checken bij mijnheer Ritzen of ik voldoende antwoord heb gegeven, of dat hij iets anders bedoeld had. Excuus, voorzitter.

De voorzitter: Zeker, dat kan. Mijnheer Ritzen, wilt u even duiden of u voldoende antwoord heeft hiermee?

De heer Ritzen (PVV): Voor dat eerste stuk is dat duidelijk. Dan was met name eigenlijk het tweede gedeelte van de vraag: hoe worden die verschillen dan ook voorkomen, zeg maar, bij toepassing? Dus hoe worden verschillen per dossier bijvoorbeeld voorkomen?

De voorzitter: Dank u wel. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ja, dat is een terechte vraag. Dat zullen we situationeel moeten bekijken. Het zal natuurlijk afhangen van de thematiek hoe we ervoor kunnen zorgen dat die democratische borging er is. Dus dat zal ook iets zijn waar we dadelijk in de uitvoering goed naar moeten kijken en zeker ook in de evaluatie moeten laten terugkomen om te kijken hoe die borging geborgd is. Dan is er nog een vraag over het financieel richtbedrag of een plafond. Voor de beleidsparticipatie is een financiële borging neergelegd in de beleidskaders en voor het uitdaagrecht wordt dat echt maatwerk. Het is zo dat in het bollenschema dat in het stuk staat – u zegt 'hoe loopt het proces' – zie je dus dat in de tweede stap het gesprek wordt gevoerd met de initiatiefnemer. En op grond daarvan wordt dus ook meer duidelijk in de ambtelijke organisatie wat precies de behoefte is van de initiatiefnemer, en zou daar ook een financieel plaatje aan gekoppeld kunnen worden. En vervolgens zal dan gekeken worden hoe die financiële en welke financiële borging plaats kan vinden. En hiervoor is in ieder geval het budget beschikbaar onder het kopje Bestuurlijke vernieuwing in het Beleidskader 'Provincie midden in de samenleving'.

De voorzitter: Mevrouw Wolters heeft een vraag voor u.

Mevrouw Wolters (PvdA): Ja, ik had daar een korte vraag over. Want op het moment dat het om een initiatief gaat, dan wordt dat ook voorgelegd aan PS. En ik neem aan: ter besluitvorming. Op het moment dat daar budget aan toegekend moet worden, kan het budget toch meegenomen worden in de besluitvorming die aan PS wordt toegekend? Of begrijp ik dat verkeerd?

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Nee, dat begrijpt u niet verkeerd. Dat is wat ik bedoel met dat situationele. Soms is het dus een klein initiatief dat onder een beleidskader valt. En als het een groter initiatief is, waar een financiële vraag aan zit, volgt dat de normale routing naar PS. Maar eigenlijk alle zaken die wij ook moeten gebruiken, zoals bijvoorbeeld het inkoop- en aanbestedingsbeleid, ook dat zal moeten worden meegenomen, ook door initiatiefnemers. Daar is heel goede communicatie over nodig. Op het moment dat je mensen hebt die én niet jurist zijn én niet dagdagelijks met de overheid werken, kan dat wel tot teleurstellingen leiden. Maar daar moet je heel goed over communiceren. Dan, hoe komen de afwegingen tot stand en wat is de toegepaste beoordelingssystematiek, dat was ook nog een vraag vanuit de PVV. Dat proces is opgenomen met die vier stappen. Dat staat in de visie. En daar wordt ook het gesprek gevoerd met die initiatiefnemer. Er zijn vragen en criteria die belangrijk zijn, maar we willen dat gesprek ook altijd open aangaan. Dat is ook wat mijnheer Van den Beucken zegt: die empathie tonen en begrip hebben voor het feit wat die burger vraagt. En het is dan ook eigenlijk lastig om van tevoren al een beoordelingssystematiek vast te leggen. Een aantal zaken volgen uit dit lijstje van: wat kan wel en wat kan niet. En ook hoe dat ... [1:37:34], wat ik net noemde: het inkoop- en aanbestedingsbeleid. Als iemand zegt 'ik wil wel dat fietspad gaan aanleggen omdat ik het beter kan, omdat ik een bouwbedrijf heb', ja dat gaat niet. Dus het is afhankelijk van welk initiatief dat komt. Dus om er een vaste beoordelingssystematiek voor neer te leggen, dat zou het wat strak maken. Maar de basiselementen, die hebben we wel neergelegd. En ook dit soort zaken gaan we uitdrukkelijk meenemen in die evaluatie, om te kijken: hoe functioneert het nu in de praktijk? Dan heb ik de vragen, voorzitter, van mevrouw Wolters. Ook de communicatiestrategie, zodat burgers weten wat wel en niet kan: cruciaal, echt cruciaal. Het is heel erg belangrijk, dat realiseren we ons ook. En ik denk ook dat het verstandig is om heel goed – en dat hoor ik ook op heel veel plekken – goed naar dat communicatiestuk te kijken. En zeker, als deze verordening in PS is vastgesteld, dat we dan ook meteen daar goed oog en oor voor hebben. En ook hier de vraag, en u refereerde er net al aan, het financiële aspect. Meenemen in de evaluatie wat de rol van PS is, daarin wordt voorzien. PS informeren wanneer een voorstel wordt afgewezen. Ook dat is denk ik een heel goede. Moeten we even kijken hoe we daar op een prudente manier mee omgaan. Maar ik denk ... Ik heb zelf een tijd, voor ik Gedeputeerde werd, als ik voorstellen schreef die werden afgewezen, behandelden we ze net zo, om te kijken: wat leer je daar dan van? Waarom wordt het dan afgewezen?

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Voorzitter, ik vraag niet aan de Gedeputeerde om dat uitgebreid sonderend te behandelen hier, maar een mededeling portefeuillehouder is denk ik voldoende. En mocht er dan een Statenlid denken: oké, ik wil hier toch wel wat meer over weten, dan kan het altijd geagendeerd worden in de commissie. Maar het is qua informatievoorziening wel handig inderdaad, dat wij... Maar fijn inderdaad dat de Gedeputeerde daar ook zo in staat.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ik denk dat het ontzettend leerzaam is om te weten: waarom gaat het niet door. Maar wat ik eigenlijk wilde aangeven, is dat het ook belangrijk is dat we dat aan de initiatiefnemer vragen, dat we dat communiceren. Want als een initiatiefnemer zegt 'nou ja, ik heb er geen behoefte aan', komt dat op straat te liggen. Of het wordt openbaar. Sorry, 'op straat liggen' is niet het juiste woord, maar het wordt openbaar. Dat is dus wat ik bedoel met: je moet wel ook daar mensen respecteren in wat ze graag willen. Dan voorzitter, heb ik de vragen van D66. Hoe borgen we aan de voorkant dat duidelijk is wanneer de burger nu wel of geen inspraak heeft? Vooraf wordt bij beleidsstukken een participatieplan opgesteld. En aan de hand van deze stukken wordt bepaald op welke wijze die participatie wordt toegepast. En daarmee wordt aan de voorkant ook duidelijk welke wijze van inspraak of participatie aan de orde is. Als ik even het voorbeeld gebruik van de Omgevingswet: daar is dat separaat geregeld, specifiek op die zaken die in die Omgevingswet aan de orde zijn. Dan is er nog een vraag over jongeren. U vroeg een toezegging, maar daar zijn we al mee bezig. Het Jongerenparticipatieplan, daar hebben jullie Staten ook sonderend over behandeld, dat is vol in uitvoering. En daar worden dit soort zaken al in meegenomen. Dan heb ik de ...

De voorzitter: Mag ik heel even onderbreken? Mevrouw Wesseling wil er nog iets over vragen.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, en ik zag ook dat in het stuk een aantal keren die link ook werd gelegd naar dat Jongerenparticipatieplan. En dat is volgens mij heel erg mooi. Maar ik hoorde dat ook wel breder, in de commissie zou eigenlijk die oproep van: ja, heel veel verschillende doelgroepen worden benoemd en worden aangehaald dat die van belang zijn, maar dan die concrete vertaalslag, van: hoe borg je dan ook dat als we een participatie opzetten, dat zij ook daadwerkelijk meedoen? En ik denk dat dat vanuit eigen initiatief heel erg moeilijk te borgen is. Maar bijvoorbeeld, als je dan kijkt naar de grotere beleidsstukken, denk ik dat je een soort van eisen aan die voorkant zou stellen van: daar willen wij in ieder geval deze groepen bij betrokken hebben. Dus daar was ik ook een beetje naar op zoek. Misschien kan de Gedeputeerde daar nog iets op toelichten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ja, dat is precies wat ik zei, voorzitter: we hebben daar heel goed oog en oor voor. Zeker bij het tot stand komen van het Jongerenparticipatieplan hebben we met veel organisaties gesproken, en zeker ook met bijvoorbeeld een organisatie als VISTA college die ook een practor hebben op jongerenparticipatie. Dus nadrukkelijk hebben we daar oog en oor voor. Dus dat wordt meegenomen in die stukken en vandaar dat die link ook heel duidelijk hier al in is neergelegd tussen het Jongerenparticipatieplan en ook dit wat voor de hele provincie wat breder geldt.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, een heel korte verduidelijkende vraag. Om het dan heel praktisch te zeggen: begrijp ik de Gedeputeerde goed dat inderdaad deze doelgroepen standaard onderdeel worden van wanneer wij actief om participatie vragen bij grotere beleidsstukken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ja, dat is vastgelegd in dat Jongerenparticipatieplan dat vastgesteld is. En dat wordt ook meegenomen in als we hier aan de slag gaan en we zelf actief mensen gaan benaderen, dan worden zij ook, afhankelijk van het thema, meegenomen. Dit stuk is ook bedoeld voor dat mensen naar óns kunnen komen. En ook dat is iets wat we in dat Jongerenparticipatieplan hebben, dat we mensen uitnodigen. En daar hebben we ook met name gekeken dat je daar een goede afspiegeling hebt van álle jongeren, dus niet alleen maar de hoogopgeleiden of de mensen die op het vwo zitten, maar zeker ook mensen die bij het mbo zitten. Dus vanuit die ... [1:43:14] is die verbinding gemaakt. Dan heb ik nog de vragen van mijnheer Van Est. Ik vind het jammer dat u zegt: mijn punten zijn niet goed genoeg meegenomen. We hebben geprobeerd om alles zo goed mogelijk in zijn geheel, in zijn totaliteit mee te nemen en in het stuk te verwerken dat thans voorligt. En wat u nog aangeeft, is dat de uitzonderingen in artikel 4 erg ruim geformuleerd zijn. Die zijn inderdaad ruim, maar het betekent niet dat ze restrictief, beperkend uitgelegd en toegepast moeten worden. Bijvoorbeeld in het eigen beleid kunnen we opnemen dat we coulant zijn of niet streng zijn met die uitzonderingsgronden. Dus wat je zou kunnen zeggen: het is een soort ondergrens in de verordening. En daarnaast zijn er natuurlijk nog meer provinciale onderwerpen waarbij die participatie mogelijk is.

De voorzitter: De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Het ging niet om de restrictie, maar het ging om het waardeoordeel. Als u in die artikelen zegt 'het is van belang', dan zit daar een aspect in dat een waardeoordeel geeft en waarvan een belanghebbende een ander oordeel kan hebben dan de Provincie. En daar zit dus ook het gevaar in. Dus dan zeg je bijvoorbeeld: ik ga niet participeren. Maar het besluit om dat te doen, daar zit een waardeoordeel in, in de artikelen zoals in die 4.2E en ook in de artikelen 5.2E en F. Dat was mijn punt. En dat vind ik een beetje moeilijk, dat je zegt van: hier kan het wel en daar kan het niet. En die duidelijkheid had ik eigenlijk wat meer willen zien. En dat herken ik niet. Dat was eigenlijk de opmerking die we in de sonderende sessie hadden gemaakt. Dus het was niet specifiek de restrictie, maar dat in die restrictie een subjectief oordeel zit. En of je dat iets meer concreet had kunnen maken, zodat de burger weet waar die aan toe is.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ik moet zeggen, ik heb even moeite met die vraag. En ik zou daar eigenlijk wat dieper op willen ingaan van: waar zit dan dat gevoel van dat waardeoordeel? Want wij hebben geprobeerd om alles zo neutraal mogelijk en objectief mogelijk neer te zetten. Dus ik moet zeggen, ik vind het ook lastig om dan nu zo'n antwoord te geven op dat waardeoordeelstuk. Dus mijn voorstel zou zijn dat we daar misschien bilateraal nog even over kunnen praten, om te kijken waar dat dan precies in zit. Want ik vind het lastig, ik ga geen antwoord verzinnen om maar een antwoord te geven. Ik ben eerlijk hier. Dus het lijkt me verstandig dat we daar misschien nog even bilateraal over praten, om te kijken waar het dan precies zit.

De voorzitter: Of de heer Van Est kan er in de tweede termijn nog op terugkomen, eventueel, dat kan natuurlijk ook.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Dat kan ook voorzitter, ja. Dan is de vraag hoe we digibeten betrekken bij het participatiestuk. Wij maken veelvuldig gebruik van maatschappelijke organisaties die ook financiering ontvangen van de Provincie. En er zijn genoeg maatschappelijke organisaties die zich echt nadrukkelijk bezighouden met laaggeletterdheid, en ook inwoners die moeilijk om kunnen gaan met digitale media. Dus via die kant is die link gelegd. En we zullen ook kijken dat in ieder geval die organisaties weten dat we dit aan het doen zijn, dat er in het contact met deze organisaties ook nadrukkelijk aandacht is van: heb aandacht hiervoor, dat mensen in ieder geval weten waar ze terecht kunnen als ze goede ideeën hebben en graag zouden willen participeren, maar toevallig minder digitaal geletterd zijn bij wijze van spreken, als ze iets zouden moeten invullen.

De voorzitter: De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dat antwoord is zeer tevredenstellend. Maar kan het zijn dat ik die uitleg gemist heb in het stuk zoals het hier staat? Want u verwijst in uw reactie naar paragraaf 3. Dan lees ik paragraaf 3 en dan mis ik dat element. Dus dat was eigenlijk mijn vraag: klopt het dat het er niet in staat? Of heb ik het niet goed gelezen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Het zou kunnen zijn dat er een foutje zit in de verwijzing. Dat het niet paragraaf 3 moet zijn, maar paragraaf 5. Want daar staan ze allemaal in. ... [1:47:46]. Dan kom ik bij de vragen voorzitter, van GroenLinks, mijnheer Nefjodov. Dat juridische stuk, daar heb ik net in de inleiding ook een toelichting op gegeven. U had ook nog een vraag over het op voorhand uitsluiten van bepaalde thema's, of dat niet te ruim geformuleerd is. In de kern gaat dit stuk wat thans voorligt, om het betrekken van inwoners op alle relevante thema's. En in de visie staan feitelijk de buitengrenzen aangegeven waarin we een rol en verantwoordelijkheid hebben, maar ook onze inwoners willen betrekken. Dus op die manier is het geformuleerd. U vroeg ook nog of er in de voorbespreking – dus ik denk, de voorbespreking van een initiatiefnemer die zich hier dan meldt – of daar ambtelijke bijstand kan worden geboden, en een duidelijk toegankelijk formulier voor burgers. Nou, er is dus altijd een contactpersoon die de spil is tussen de Provincie en de burger. Dat is iets anders dan de provinciale contactpersoon waar ik aan refereerde. Dat is de persoon waar mensen terecht kunnen die dus het gevoel hebben: ik val tussen de wal en het schip. En in de verordening is opgenomen dat bij het toepassen van het uitdaagrecht een vaste contactpersoon de indiener begeleidt. En u had ook nog een vraag over de maatregelen die worden genomen om laaggeletterden ... Die vraag heb ik net ook beantwoord bij mijnheer Van Est, voorzitter, dat we dat doen middels onze maatschappelijke organisaties. Dan heb ik de vragen, voorzitter, van mijnheer Ubbink van de SP, hoe we dat uitdaagrecht ook concreet gaan toepassen. Dat is ook afhankelijk van de initiatiefnemers. We publiceren de voornemens op de website en in het gesprek met de initiatiefnemers vindt de daadwerkelijke uitvoering en ook de toepassing plaats. Maar het hangt dus ook af van waar mensen mee komen. Dus dat allereerste contact is heel erg belangrijk om te kijken hoe we daar uitvoering aan kunnen of gaan geven. U vroeg ook nog van: hoe zorgen we er nu voor, hoe borgen we dat de inwoners weten waar ze aan toe zijn en ook weten of ze in aanmerking komen? Dat is een heel terechte vraag en bij heel veel mensen hoor je dat ook terug. Daar is communicatie heel erg belangrijk in, cruciaal in. En bij de beleidsvorming wordt vooraf een participatieplan opgesteld en daarin wordt dit ook meegenomen. Ik ben door mijn tijd

heen, voorzitter. Ja. Ik heb nog twee korte vragen. Hoe kunnen minder aangehaakte Limburgers ook deelnemen? Ja, dat is een stuk dat ik ook heel graag wil, de unusual suspects hebben ze wel gezien, maar mensen die eigenlijk geen vertrouwen meer hebben, hoe kunnen we die ... Dat is geen makkelijk iets omdat, als je het vertrouwen verloren hebt dan kost het heel veel tijd om dat vertrouwen terug te krijgen. Maar we doen dat vooral ook door empathie te hebben en ook goed na te denken over een aanpak voor dit thema en deze problematiek. En een participatieplan kan hier een heel belangrijk instrument en een leidraad in zijn. En de brede evaluatie, en niet alleen maar de Provincie intern evalueren. Er zijn verschillende bureaus die de evaluaties kunnen uitvoeren, maar in de regel wordt daarbij ook altijd gekeken naar de inbreng en de ervaringen van burgers. Het is niet zo ... U zei: de slager die zijn eigen vlees keurt. Dat snappen we ook; ik denk dat het net belangrijk is als je een evaluatie hebt, dat je die ook op een neutrale, objectieve manier doet. Want anders krijg je een verkeerde intonatie, zeg maar, in de evaluatie. Dat snappen we en nemen we ook mee. Dat waren mijn antwoorden, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan was dit het einde van de eerste termijn van GS. En krijgt u als commissie een tweede termijn. U heeft één minuut per fractie en dan begin ik gewoon weer bij de BBB, mevrouw Schoolmeesters.

Mevrouw Schoolmeesters (BBB): Ja, dank u wel. Laat ik van deze tweede termijn even gebruikmaken om ons vertrouwen in de Gedeputeerde uit te spreken, want als iemand met empathie deze uitdaging aan kan gaan, dan is het wel deze Gedeputeerde. Dat wilde ik eventjes gezegd hebben. Want empathie en communicatie zijn uitermate van belang bij een goede uitrol van deze hele uitdaging. En er rest me eigenlijk nog maar één vraag, want veel is, bijna alles is gelukkig al beantwoord. Want de Gedeputeerde erkent dat eigenlijk al op heel veel plaatsen participatie plaatsvindt, maar dat heeft niet altijd een formeel karakter. En hoe wordt eigenlijk voorkomen dat deze verordening dat organische proces gaat formaliseren en eventueel ook daarmee dan kan vertragen? Dat is eigenlijk mijn bijdrage voor deze termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Absil, van het CDA.

Mevrouw Absil (CDA): En dat is wederom een bruggetje naar mijn inbreng voor de tweede instantie. Want dat is precies het verschil waarvan ik denk: daar moeten we echt voor waken. Het is voor burgers die al jarenlang aan de slag zijn niet te doen als wij nu opeens gaan communiceren van ... We hebben een mooie aanleiding hè, die participatieverordening, maar dat wij er opeens heel alert op worden. Dus laten we dat onderscheid houden dat ook door collega Wesseling net werd geduid: wanneer worden wij als overheid ingevlogen door onze inwoners en wanneer vliegen wij onze inwoners in om ons beleid te verbeteren, et cetera. En juist met communicatie ... Daar ging het net over. Ik heb Burgerkracht niet voor niets genoemd, in eerste instantie. Paragraaf 5 noemt die organisaties ook op, die maatschappelijke organisaties. Maak alsjeblieft gebruik van hen. Dus die toezegging zou ik heel graag hebben, juist met het communiceren, juist mensen die wat meer afstand hebben tot ons: maak gebruik van die organisaties.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Bloi, van de VVD.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. De beantwoording heeft bij mij een vijftal vragen getriggerd. Heel in het begin had u het over het wetgevingsproces dat nog bij beide Kamers ligt. Daar zei u ook iets over responsieve overheid. Ik vroeg me eigenlijk af: hoe responsief zijn wij als Provincie richting die wetgever die over die wet nog moet besluiten? Zitten wij daar aan tafel? Geven wij daar input mee? Zijn wij daar aan het participeren? Dat is vraag één. Twee, was: het ging hier ook net een paar keer over een verordening in Peel en Maas. Er zijn wel meerdere gemeenten die participatieverordeningen hebben, en straks hebben wij er ook een. En hoe ziet dat er dadelijk in de praktijk uit? Als je een project hebt – dan heb ik het niet over participatie, niet over right to challenge – als je een project hebt waar zowel de Provincie als een gemeente in zit en beide hebben een Participatieverordening, welke verordening is dan leidend? Want ik kan mij zomaar voorstellen dat een verordening bij een provincie er net iets anders uitziet dan bij een gemeente. Dat is twee. De Gedeputeerde had het ...

De voorzitter: Dan bent u eigenlijk al aan het einde van uw tweede termijn gekomen.

De heer Bloi (VVD): Maar we gaan het toch, neem ik aan, bespreken in de Staten, dus ...

De voorzitter: Zeker, dat is zo. De heer Van den Beucken, van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, bedankt voor de beantwoording van de vragen. Ook van andermans vragen, want dat waren ook interessante vragen. En ik kan u alleen maar meegeven van: ga die parse krokodil te lijf. Meer is het niet, van de tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Beckers hoeft geen tweede termijn? De heer Ritzen? Ga uw gang.

De heer Ritzen (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. De Gedeputeerde begon haar inbreng met de opmerking dat een helder kader en aanpak bij evaluatie in 2028 wordt vormgegeven. En ik hoor ook termen als: hangt af van, situationeel, we gaan leren. Maar is de Gedeputeerde het dan niet eens met de PVV dat duidelijkheid vooraf juist discussie en al genoemde mogelijke teleurstelling kan voorkomen? Want hoe voorkomt de Gedeputeerde dan willekeur en subjectiviteit en waarborgt het consistente, objectieve en transparante afweging? Daar heb ik nog onvoldoende beeld bij, uit de beantwoordingen van de Gedeputeerde. Dus graag daar wat meer duidelijkheid over.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wolters, van de PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Heel kort. We hadden het net heel kort over informeren aan PS, en dat u ... [1:56:12] een initiatief had afgewezen. Dat die eerste initiatiefnemer wil vragen of hij of zij dat graag wil delen met ons. Ik wil er wel even voor waken dat wij natuurlijk gebonden zijn als overheid, aan bepaalde wetgeving, met name rondom de Wet open overheid. En op het moment dat een initiatief bij ons binnen is, zijn wij natuurlijk ook gebonden aan allerlei wet- en regelgeving. Dus waak daar ook voor, dat mensen dat duidelijk is en dat men niet voor verrassingen komt te staan als er ineens bij een Woo-verzoek iets bovenkomt waarvan je eigenlijk niet wil dat het boven zou komen. Dat. En maak ook vooral gebruik van de interne organisatie. Want ook wij hebben hier rondom de communicatiestrategie hier ook binnen in huis prima voorbeelden van waarop het heel goed kan. En dat was het. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling, van D66. O, de heer Bloi wil daar nog een vraag over stellen. Kijk aan.

De heer Bloi (VVD): Wat vindt mevrouw Wolters dan van een idee bijvoorbeeld om zo'n afgewezen voorstel ter inzage te leggen bij de Griffie, onder geheimhouding, want dan zit je aan de hele privacywetgeving niet zo vast?

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dat kan. Maar ook de Wet open overheid is heel specifiek over welke informatie wel en niet openbaar hoort te zijn. Onder geheimhouding is prima, ik weet alleen niet of de AVG-gegevens die onder de uitzonderingsgronden per se nodig zijn om het stuk te kunnen beoordelen ... Maar goed, ik laat dat over aan de technische en juridische experts van de Provincie. Maar het kan, in principe.

De voorzitter: Dank u wel. Dan was ik bij mevrouw Wesseling, van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ik was nog heel even aan het kauwen over het stukje van het Jongerenparticipatieplan. Ik heb hem zelf niet meer dusdanig scherp, maar ik hoop de Gedeputeerde wel. Maar ik was me dus heel even aan het afvragen van: staat daar nu in het Jongerenparticipatieplan dan ook echt zo expliciet dat bij grote beleidskeuzes jongeren altijd worden meegenomen als onderdeel van het participatietraject? Want zo herinner ik hem mij niet helemaal, maar misschien heb ik hem zelf dan ook onvoldoende scherp. Maar dat was me nog niet helemaal duidelijk.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Est, van 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, de paarse club, zullen we maar zeggen, voorzitter. Dank voor de antwoorden, Gedeputeerde. De misleiding van paragraaf 3 en paragraaf 5. Laten we het zo zeggen, het kan gebeuren. Maar dan lees ik toch paragraaf 5 in snelheid, en dan verwijst u wel naar allerlei organisaties, maar u zegt niet specifiek hoe u die niet-digitale mensen probeert te bereiken. U legt het eigenlijk een beetje indirect bij die organisaties, maar waarvan het niet ... Ik zie daar ook mooi het KBO Limburg staan. Een niet-digitaal of digibeet of digifoob is niet alleen gerelateerd aan ouderen, maar er zijn ook jongeren die dat hebben. De dreigingen die de laatste jaren, of de laatste weken zelfs komen, die maken het steeds gevaarlijker. Dus ik mis ook in die paragraaf 5 ... U legt het wel bij organisaties en doet eigenlijk impliciet een beroep op hen, dat zij daarvoor zorgen. Maar ik lees dat niet zo expliciet erin. En daar had ik toch wat meer aandacht voor willen hebben.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Dat is een mooi bruggetje voor mij, mijnheer Van Est. Want bent u het met mij eens... Trouwens, belangenbehartiging laaggeletterden staat wel in die lijst opgenomen. Dit zijn juist de organisaties die met de verschillende doelgroepen – of dat nu is met laaggeletterden et cetera – werken. Daarom ook mijn verzoek aan de Gedeputeerde in tweede termijn voor een toezegging, om juist via hen te gaan communiceren. Zij werken met deze mensen. Dus ik hoop dat u dat met mij eens bent, om op die

manier te gaan communiceren. Dan zetten wij onszelf als overheid wat minder vooraan, maar juist die organisaties die al met deze mensen werken.

De voorzitter: De heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, voorzitter. Dank u mevrouw Absil, voor de vraag. Het punt is, een digibeet of digifoob is niet per se laaggeletterd, dat is een heel ander ding. Maar het gaat mij erom dat we de groep bereiken. En dat dat via deze organisaties misschien veel effectiever kan dan dat wij dat zelf kunnen doen, laat ik het zo zeggen, de hoe-vraag leggen we altijd bij Gedeputeerde Staten en niet bij Provinciale Staten. Maar de wat-vraag, dát we die mensen moeten bereiken, daar vind ik het heel belangrijk van. Maar als kan helpen dat we de toezegging van de Gedeputeerde krijgen, dan doe ik daar graag aan mee.

De voorzitter: Dank u wel. Dan was u aan het einde gekomen van uw tweede termijn. En dan geef ik graag het woord aan de heer Nefjodov, van GroenLinks.

De heer Nefjodov (GroenLinks): Ja, ik had inderdaad nog drie aanvullende vragen. Allereerst over inderdaad de Participatieverordening an sich. Ik snap inderdaad dat participatie al eerder gebeurde. Dat is mijns inziens ook logisch, participatie is natuurlijk ook een breed begrip waar veel onder kan vallen. Maar de Gedeputeerde wekte bij mij – mogelijk onterecht, dat weet ik niet – net de indruk dat er reeds voor de landelijk opgelegde verplichting al werd gewerkt aan specifiek het uitdaagrecht. Klopt dat? Kunt u dat bevestigen of ontkennen? Als tweede vraag, dat u aangeeft dat participatie zich strekt tot onze alle relevante thema's. Dus daarop aansluitend op artikel 5 van de verordening. Maar een relevant thema lijkt me daarin toch ook de kostenbesteding aan onze Limburgse politiek. Dus in die zin lijkt het me dus ook te ruim om op voorhand onze gehele interne organisatie categorisch uit te sluiten. Of begrijp ik dat dan verkeerd? En als laatste vraag: dat ik er inderdaad van op de hoogte ben dat er een contactpersoon wordt toegewezen aan de uitdager. Dat die wordt beschikbaar gesteld. Maar in hoeverre heeft de uitdager wat aan deze contactpersoon bij technieken die ik net opnoemde, zoals staatssteun, financiering, de Wet Markt en Overheid, noem maar op. Heeft deze contactpersoon wel een doorverwijsfunctie dan als ambtelijke deskundige? En dat was dan de laatste vraag.

De voorzitter: En dan geef ik graag het woord aan de heer Ubbink, van de SP.

De heer Ubbink (SP): Ja dank, voorzitter. En dank aan de Gedeputeerde voor de beantwoording van de vragen. Dan wil ik alleen eigenlijk nog vragen aan de Gedeputeerde: kunnen we dan ook in het belang van het betrekken van die minder aangehaakte mensen, kunnen we dan ook verwachten dat we dit ook echt gaan terugzien in participatieplannen en in een eventuele evaluatie? Omdat, ik wil nogmaals even het belang benadrukken dat we niet alleen maar mensen die al heel aangehaakt zijn hiermee nog een instrument bieden, maar dat we hiermee ook echt een instrument bieden aan de hele samenleving. En voor een groot deel zijn dat mensen die normaal niet deelnemen aan dit soort trajecten. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen we nu bij de tweede termijn van Gedeputeerde Staten. En mevrouw Demollin heeft zeven minuten voor het beantwoorden van uw vragen. Ga uw gang.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Dan ga ik snel aan de gang, voorzitter. Dank u wel. Het organische proces niet tegenwerken – dat is wat ik heb opgeschreven. En dat was ook iets, als ik naar de volgende spreker kijk, dat is logisch. Het is zo dat, soms komen inwoners naar ons om participatie te vragen. Niet alleen bij ons, maar ook bij gemeenten. En soms is het ook nadrukkelijk onze taak als overheid om naar inwoners toe te gaan, om te vragen: wat vind je hiervan, wat wil je hiervan, of mensen uitnodigen om deel te nemen, et cetera. Maar dat eerste traject, waarbij burgers zelf het initiatief nemen om te participeren, daar ben ik het volledig mee eens dat we dat met deze verordening niet in een proces moeten gaan zitten stoppen, waarbij dadelijk mensen gaan afhaken. Dat is denk ik niet het initiële doel. Het verhaal hier is, dat we duidelijkheid verschaffen. En dat moeten we ook, vanwege de wet. En daarmee krijg je ook, omdat die wet er is, dat het versterkt moet worden en verbeterd moet worden. Gaan we datgene wat we altijd al deden, opnieuw in deze vorm gieten. Maar het moge duidelijk zijn dat we bepaalde lopende zaken waar mensen heel enthousiast met participatie bezig zijn in de praktijk, daar niet moeten frustreren. Dan heb ik de vraag van mevrouw Absil, dat ze zegt: neem nou in godsnaam die maatschappelijke organisaties mee. Die toezegging kan ik geven. Ik vind dat dat heel erg belangrijk is. En wat ik ook zal doen – en dat sluit ook aan bij de vraag van mijnheer Ubbink en ook een aantal andere vragen die ik heb gehoord: dat we net op die punten met deze maatschappelijke organisaties het gesprek aangaan. We hebben deze Participatieverordening ... [2:04:46]. Ga nu bestaande dingen niet extra frustreren, maar kijk wat nodig is. Dat die maatschappelijke organisaties ook vanuit hun betrokkenheid bij deze groepen gaan kijken in hoeverre dat ze hier ook ons een steun in de rug kunnen zijn, in de verbinding met de uitvoering van dit verhaal.

De voorzitter: Dan heb ik hierbij weer een tweede toezegging van u. Hoe kan ik hem het beste formuleren? En de termijn wil ik ook graag weten.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders O ja, dat klopt, dat is heel belangrijk. **De toezegging is dat wij vanuit GS met de maatschappelijke organisaties in overleg gaan, indien en voor zover noodzakelijk. Het gaat met name over de mensen die nadrukkelijk hier met die participatie bezig zijn. Om te kijken hoe zij de belangrijke aspecten die in deze commissie gedeeld zijn, specifiek meenemen in hun werk. En tegelijkertijd ook oog en oor hebben hiervoor, en daar ook een verbinding kunnen leggen, dat mensen die net misschien nooit hieraan zouden meedoen, wel goede ideeën hebben, dat zij geprikkeld worden om ook in de actiestand te komen om te participeren in beleid.** En de termijn – ik kijk even naar deze kant. Zouden we daar Q3 2026 van kunnen maken, in die verdere uitvoering? **Q3 2026**, ja voorzitter. Dan heb ik de vragen van de VVD.

De voorzitter: Mag ik u nog heel even onderbreken? Mevrouw Absil heeft daar nog een vraag over.

Mevrouw Absil (CDA): Ja voorzitter, zou ik dat voor mezelf mogen samenvatten als: de organisaties genoemd in paragraaf 5 worden, zowel voor de communicatie, eigenlijk de kick-off waar net al over gesproken werd, als in de uitvoering betrokken. Niet zozeer om ons te ondersteunen of om het bekend te maken, maar juist om de burgers te ondersteunen om bijvoorbeeld het uitdaagrecht of ... mee op te pakken. Dus juist voor het ondersteunen van de burger, daar gaat het mij om. Niet zozeer om onszelf naar buiten te brengen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Zo is de toezegging ook bedoeld. Dus niet voor dat eerste stuk, maar met name voor dat tweede stuk: om de burgers te ondersteunen, om te verbinden, om te zorgen dat ze bewust worden. Maar ook net de digibeten of net de mensen die eigenlijk nooit aan dingen meedoen, om daar de verbinding te leggen. Zo is ie bedoeld. Dan heb ik de vragen van de VVD. Hoe responsief zijn wij als overheid in dat wetgevingsproces? Daarvoor hebben we onze trajecten die we altijd hebben – via het IPO, maar ook onze rechtstreekse contacten bij het ministerie waar dit wetgevingsproces loopt. Sowieso hebben we – omdat ik weet dat Binnenlandse Zaken heel nadrukkelijk aan de gang is gegaan, ook naar aanleiding van de toeslagenaffaire en het hele verhaal met de aardbevingsschade, rondom de thematiek responsieve overheid – daar contacten. Dus via de officiële kanalen, maar ook zelf persoonlijk omdat ik het een heel belangrijk thema vind, houden we daar contact mee, om te kijken: wat is de status? Maar ook: wat gaat nu daadwerkelijk de invulling zijn van het dienstbaarheidsbeginsel? Dus die responsiviteit leggen wij aan de dag. Een heel terechte vraag: op het moment dat je dadelijk een Participatieverordening hebt, bij de gemeente of de Provincie, welke gaat dan voor? Dat is iets waar we in ieder geval in de uitvoering ons van bewust zijn en ook meenemen. En ik denk, mochten er casussen komen waar dit leidt tot iets waarvan wij zeggen ‘oké, hier moeten we het over hebben’, dan zullen we dat in ieder geval in de evaluatie meenemen. Maar we zullen er ook van een bepaalde pragmatiek uit moeten gaan om te kijken wat het beste is of het handigste is. Dan heb ik de vragen van de PVV. Dat duidelijkheid vooraf heel erg belangrijk is en dat er een transparante afweging moet zijn. In de beleidsparticipatie zoeken we gericht naar de juiste ingang voor het gesprek met de inwoners, met de mensen, de burgers. En daarvoor gebruiken we het participatieplan, dat deel uitmaakt van besluitvorming in dit stuk. En in dat uitdaagrecht is de ingang van de initiatiefnemer belangrijk, in dat gesprek voorafgaand. En die duidelijkheid moet niet leiden tot een inperking van de mogelijkheden. Dan heb ik de vragen van de PvdA. Dat vind ik een heel goede suggestie – en dat past ook in het geheel – dat we zeggen: als een initiatiefnemer zich meldt, dat we niet alleen moeten vertellen over ons bestaand E&A-beleid, maar ook over de Wet open overheid. Dat het ook zo kan zijn dat een aantal zaken gewoon openbaar dienen te zijn. Dat is iets wat logisch is dat we dat meenemen. Dan heb ik de vraag van D66, dat we jongeren betrekken in de beleidsvorming. We maken bij beleidsparticipatie altijd een participatieplan en daar staat in: hoe jongeren betrekken. En wat ik net in de eerste termijn noemde, is dat er een nadrukkelijke link is met het feit dat we jongeren apart hebben behandeld in dat Jongerenparticipatieplan. We hebben er zeker oog en oor voor. Dan de vraag van 50PLUS. Ik heb dat benoemd ook in de beantwoording van de vragen van het CDA, hoe we dit gaan doen.

De voorzitter: De heer Bloi heeft nog een vraag voor u.

De heer Bloi (VVD): Ja, het ging om de beantwoording op de vraag over het betrekken van de jongeren. Moet ik me dan een soort van mkb-toets voor jongeren voorstellen? Ja, u snapt eigenlijk wel wat ik bedoel, maar die toets hebben wij nu voor het mkb bij economische vragen. Wordt het dan ook zo iets bij andere, participatieve vragen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Nou, dat is wel heel grappig, dat de heer Bloi dat vraagt voorzitter, want ik weet dat Europa ook met zo'n soort initiatief bezig is, met de Youth-toets zeg maar, de

jongerentoets bij beleid. Dus we volgen dat ook. Zeker omdat ik in het Comité van de Regio's zit, volg ik dat heel sterk, van: wat doet Europa? Wat is het beleid in Europa? En ook het hele Jongerenparticipatieplan is heel sterk gericht geweest op dat rapport van Letta, dat zegt: jongeren hebben ook het recht om in hun gebied te blijven waar ze willen blijven, de 'right to stay'. En daarom is het belangrijk om jongeren mee te nemen. En hoe dat verder ... Of het zo iets wordt als een mkb-toets, dat weten we op dit moment nog niet. Het is in ieder geval zo dat we het goed gaan meenemen.

De voorzitter: De heer Bloi heeft nog een vervolgvraag.

De heer Bloi (VVD): Als u dan toch in het Comité van de Regio's zit, mag ik er dan van uitgaan dat de eerste pilot in Europa hier in Limburg landt?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Dat kan ik niet toezeggen, maar ik maak me wel sterk over alles wat ... En ik promoot Limburg ook heel erg in dat verhaal. Dan heb ik nog een aantal vragen van GroenLinks. Excuus.

De voorzitter: De heer Van Est heeft ook nog een vraag.

De heer Van Est (50PLUS): Ja voorzitter, even toch over de formulering en de toezegging. Ik zit met één dilemma en dat is eigenlijk: ik ben het helemaal eens met de toezegging, maar eigenlijk maakt dit dan geen integraal onderdeel uit van dit stuk. Terwijl het heel essentieel is zoals we eigenlijk nu zeggen dat we net dit doen om die doelgroep te benaderen. En ik zit er een beetje mee te worstelen, zou het niet een onderdeel van dit stuk moeten uitmaken, of niet, en of dat kan. Dus dat is even mijn dilemma, mijn vraag om te kijken hoe we daarmee om kunnen gaan.

De voorzitter: Er is geen toezegging gedaan op dit onderdeel. Ik heb tot nu toe nog maar twee toezeggingen gedaan en geen enkele die te maken heeft met jongerenparticipatie.

De heer Van Est (50PLUS): Nee nee, mijn punt ging over het stuk waarvoor de toezegging aan mevrouw Absil over de formulering dat wij via deze maatschappelijke organisaties de mensen proberen ... En daar hebben we een toezegging. Dat snappen we wel, maar dan maakt het geen onderdeel uit van het stuk zoals het straks als Statenvoorstel voorligt. Dus ik vraag aan de Gedeputeerde: hoe moet ik dat zien? Want ik denk dat het eigenlijk wel wezenlijk zou zijn als het een soort onderdeel zou uitmaken van het stuk. En ik wou daar graag eventjes de reflectie op.

De voorzitter: Zeker. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ja, dat is een belangrijk punt. De toezegging duidt natuurlijk ook op de uitvoering op het moment dat het stuk is vastgesteld. Maar ik denk, mocht het zo zijn dat u zegt van: nou, ik wil dat toch nog wat nadrukkelijker, helderder in het stuk hebben, dan zullen we kijken dat we dit helderder in het stuk nog opschrijven, in dit Statenvoorstel. Maar de toezegging duidt ook heel sterk op: hoe gaan we dat dan straks doen. Zodat we in ieder geval ... En anders wordt het echt een papieren

tijger. Dan staat het wel op papier en dan doen we het niet. En mij zit het met name ook op de uitvoering: hoe gaan we dat doen. Dus volgens mij staat het goed genoeg geborgd nu. Dus we zullen nog even kijken hoe we het doen. Maar met de toezegging is ook geborgd dat we in de uitvoering zorgen dat we die mensen niet vergeten. Dan heb ik de vragen van GroenLinks nog, voorzitter. Even kijken, dat uitdaagrecht, de verordening mogelijk gewoon het uitdaagrecht toe te passen. Er wordt nu al gewerkt aan het ondersteunen van initiatieven. En onderzoek heeft ook uitgewezen dat zulke initiatieven vaak dezelfde zijn als initiatieven die worden ontplooid onder de noemer van het uitdaagrecht. Dan heb ik nog een vraag over: in hoeverre kan de gebruikmaker contact ... die contactpersoon? Een soort doorverwijsfunctie naar inhoud, want die contactpersoon, die heeft niet alle wijsheid in pacht. Het is zo dat die contactpersoon inderdaad niet over alle inhoudelijke zaken expert is. En daarom is het belangrijk dat hij als spil dient tussen de initiatiefnemer en de mensen hier intern. En u had nog een vraag. Ik ben even vergeten wat exact uw vraag was, over het financiële aspect.

De voorzitter: De heer Nefjodov.

De heer Nefjodov (GroenLinks): Niet zozeer over het financiële aspect. Het was meer onder het mandje van staatssteun, financiering, de Wet Markt en Overheid. Als ze daarover vragen hebben, of ze dan bij die contactpersoon ook terecht kunnen. Als ze dan spil zijn, dan volstaat dat wel, wat mij betreft.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Helder, dank u wel.

De voorzitter: Gaat u nog verder? Want u was aangekomen bij het einde van uw beantwoordingen.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ja, bij de vragen van mijnheer Ubbink van de SP. Hoe kunnen we dat terugzien, zei u, dat we de minder aangehaakte mensen ook benaderen? Dat is een heel belangrijke uitdaging. In de beleidsvisie maken we ons echt sterk om minder aangehaakte mensen te benaderen. En dat doen we met een bepaalde gerichtheid. En we zullen ook dit aspect meenemen in de toezegging die ik gedaan heb aan mevrouw Absil van: hoe gaan we dat ook middels de maatschappelijke organisaties die daar echt dedicated aan werken, hoe kunnen we dat zo goed mogelijk vorm en inhoud geven. Dat waren mijn antwoorden, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan toch nog een vraag van de heer Nefjodov.

De heer Nefjodov (GroenLinks): Inderdaad toch één korte vraag waar niet op werd ingegaan. Ten aanzien van die interne organisatie en de bedrijfsvoering van de Provincie, die zijn uitgesloten volgens de verordening. Het is wat ik net zei, ik begrijp dat er grenzen zijn, maar een relevant thema lijkt me toch ook wel dat de inwoner iets van inspraak kan hebben over de kostenbesteding in onze Limburgse politiek. En als ze daar goede ideeën over hebben, dat dat misschien de moeite waard kan zijn om niet gelijk categorisch uit te sluiten. Hoe kijkt u daarnaar?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Voorzitter, volgens mij heeft PS het budgetrecht en gaat PS over de financiën van dingen. En jullie zijn allemaal gekozen door de burgers. Dus ik denk dat het verstandig is om daar heel zuiver over te zijn, want anders ga je ook heel gekke dingen krijgen.

De voorzitter: De heer Nefjodov heeft een vervolgvraag.

De heer Nefjodov (GroenLinks): Ik snap de zuiverheid wel. Alleen, dan vraag ik me wel gelijk af: geldt het uitdaagrecht ... Ik snap ook dat u zegt: de Provincie heeft zijn eigen budgetrecht. Maar gaat het uitdaagrecht niet zowel formeel ten aanzien van zowel de Gedeputeerde Staten als de Provinciale Staten? Dus het uitdaagrecht kan toch ook op ons worden toegepast?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Ja, dat kan. Maar het is wel heel belangrijk ook zeker om, wat mijnheer Bloi helemaal in het begin zei, een uitgestelde teleurstelling werd het geloof ik genoemd, om dat echt te vermijden. Dus vandaar dat wij ook gezegd hebben – en dat doen wij niet alleen, maar daarvoor kijken we naar de wetenschap, daarvoor kijken we naar andere Provincies, et cetera, van: wat is nu handig om te doen, om van tevoren ook geen teleurstelling te creëren. Dat we zeggen: nou, op dat financiële stuk, daar is dedicated PS voor verantwoordelijk. En het is niet zo dat mensen daar van alles van kunnen gaan vinden.

De voorzitter: Dat is dan uw tweede vervolgvraag. Of is het een nieuwe vraag?

De heer Nefjodov (GroenLinks): Eigenlijk een vervolgvraag. Begrijp ik dan correct dat u zegt dat als we zouden toelaten dat burgers iets te zeggen zouden hebben over onze interne organisatie, dat dat dan zou leiden tot uitgestelde teleurstelling? Kan ik u zo duiden?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders Nee, niet. Het gaat erom dat het verstandig is om de burgers aan de voorkant duidelijk te maken waar ze wel en niet over kunnen participeren. En wij hebben duidelijk aangegeven dat daar waar het gaat over het budgetrecht van PS, is dat aan PS. En is het heel moeilijk om daar burgers aan te laten participeren. En op het moment dat je burgers laat participeren in iets waarvan je eigenlijk op voorhand zegt van: dat is niet zo handig, dat is echt een core-taak van de democratie, de mensen die gekozen zijn, dan is het verstandig om dat aan de voorkant aan te geven. Want mocht je dat wel toelaten, dan zou je teleurstelling kunnen krijgen. Dan laat je burgers toe tot iets waarvan je eigenlijk weet: we gaan er misschien toch niks mee doen. En dat is eigenlijk de boodschap die ik wil overbrengen.

De voorzitter: Helder, dank u wel. Dan zijn wij ook gekomen aan het einde van de tweede termijn van Gedeputeerde Staten en heb ik twee toezeggingen genoteerd. Die ga ik nu nog even voorlezen. Dat is de toezegging: **Gedeputeerde Demollin zegt toe te onderzoeken in hoeverre een blok participatie in toekomstige Statenvoorstellen kan worden toegevoegd. En dat wordt integraal bekeken. De termijn die daaraan gebonden is, is: Q3 2026. En de tweede toezegging, is: vanuit GS wordt er met**

maatschappelijke organisaties in overleg bekeken hoe ze bij integrale communicatie en uitvoering betrokken kunnen worden om de burger te ondersteunen bij het uitdaagrecht. En dat is ook in Q3 van 2026. Dan rest mij te vragen of u dit Statenvoorstel behandelrijp vindt. Zo niet, steekt u nu de hand op. Ik zie geen handen. Dan concludeer ik hiermee dat dit voorstel behandelrijp is. En dan nog de vraag of u dit als een hamerstuk of een bespreekstuk wilt doorleiden. Mocht u dit een hamerstuk vinden, dan steekt u nu uw hand op. Mevrouw Schoolmeesters, de heer Bloi, de heer Beckers, Wolters, Wesseling en, moet ik even tellen, een, twee, drie, vier... Mijnheer Van den Beucken, had u uw hand opgestoken, of niet? U gaat wel uw hand opsteken? Oké. Wilt u dan wel allemaal uw hand omhoog steken, want dan kan ik gaan tellen.

De commissiegriffier: Je kunt ook vragen voor wie het een hamerstuk is.

De voorzitter: Ja, maar dat heb ik net gevraagd. Ik heb gevraagd: hamerstuk. Ik heb hamerstuk gevraagd. Er was zonet even verwarring aan mijn linkerkant, maar u heeft mij goed gehoord dat ik gevraagd heb dat het een hamerstuk is, hè? Ja, precies. Dus, hamerstuk. Volgens mij zie ik een meerderheid. Alleen de PVV niet, toch? En 50PLUS niet. Dan is wel de vraag: is het dan voor u een handelstuk? Want dan zijn er twee ... Ja, mijnheer van Est?

De heer Van Est (50PLUS): Voorzitter, ik heb net aangegeven dat ik een dilemma heb over wel of niet. En ik vind het te kort om daar nu een oordeel over te geven. De Gedeputeerde zegt: ik ga er ook nog even naar kijken. Dus dat is een beetje mijn punt: het is niet ...

De voorzitter: Dus het kan dan wel zijn dat uw fractievoorzitter in het Presidium dan aangeeft dat het dan uiteindelijk wel ...

De heer Van Est (50PLUS): Ja, maar na het weekend. Daar zal ik misschien wat meer tijd voor nodig hebben. Maar wel ruim voordat de Statenvergadering er is.

De voorzitter: Top. Prima. Maar dan is er wel één partij die zegt dat het een bespreekstuk is. En als dan één lid het zegt, dan is dat ook het geval, inderdaad. Dan hebben we dit agendapunt afgerond.

T9812 Gedeputeerde Demollin zegt toe om met de maatschappelijke organisaties als genoemd in paragraaf 5 van de visie beleidsparticipatie in overleg te bekijken op welke wijze zij zowel in de communicatie als in de uitvoering burgers kunnen ondersteunen om het uitdaagrecht op te pakken. Deadline 30-09-2026

T9811 Gedeputeerde Demollin zegt toe te onderzoeken in hoeverre een blok participatie in toekomstige Statenvoorstellen kan worden toegevoegd. Dit wordt integraal bekeken. Deadline 30-09-2026

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Weesepeel

Nijenhuis